Agamemnon

PERSOANELE

(în ordinea intrării în scenă)

PAZNICUL *palatului din Argos*
CORUL *bătrinilor argieni*
CLITEMNESTRA, *soţia* **lui** *Agamemnon*
CRAINICUL *oştirii*
AGAMEMNON, *regele ţării*
CASANDRA, *captivă troiană şi prorocită*
EGIST, *ibovnicul reginei*
Femei din suita Clitemnestrei, oameni din oastea **lui** *Agamemnon ţi din garda lui Egist.*

1

Acţiunea dramei se petrece în cetatea Argos, din Pelo-pones. Scena închipuie palatul Atrizilor[1]. In faţa clădirii monumentale se află altare şi statui de zei. Pe o terasă veghează un paznic. Este încă noapte.

PAZNICUL

îi rog pe zei să pună capăt chinurilor mele !
De-atît amar de vreme, de cînd păzesc neîncetat, precum un cîine, din acest culcuş, acoperişurile celor doi Atrizi, am învăţat, soborul înnqgţat.-al-SlelelQJ'.
Şi mai cu seamă aştrii care le rînduiesc muritorilor iarna şi vara, dinastii lucitori ai focurilor din Aither[2], ştiu bine cînd răsar şi cînd apun.
La fel şi-acuma, eu pîndesc semnalul torţei, văpaia de lumină, care ne va aduce de la Troia vestea, cuvântul biruinţei.
Astfel ne dă poruncă inima unei femei nerăbătoare, plină de voinţă bărbătească.
Dar noaptea, plin de turburare, cînd mă trec aici, pe aşternutul înmuiat de rouă, necercetat de vise — devreme ce doar spaima, în locul somnului, îmi dă tîrcoale, şi mă opreşte să-mi închid pleoapele, să.mă strecor în somn — cînd vreau să cînt sau doar să mă îngîn cu cîntul, aflîndu-mi astfel leac potrivnic moleşelii, plîng şi jelesc pentru nenorocirile acestei case, în care nu mai stăpîneşte buna rînduială de odinioară.
De-ar străluci odată dezlegarea chinurilor mele !
De-ar pîlpîi prin beznă focul binevestitor ! *(în depărtare începe să licăre deodată o lumină. Paznicul se ridică în picioare.)*
închinare ţie, făclie care faci să izbucnească ziua în miezul nopţii şi să pornească multe, dănţuitoare

H

(Strigă cu exaltare şi putere:)
Iu ! Iu ! Cu glas puternic îi vestesc nevestei lui Agamemnon, din pat să se ridice grabnic, şi să-i răspundă torţei; înălţînd în tot palatul un strigăt lung de veselie.
Cetatea Ilion [3] a fost_luatăj__
Ne~ffă ~d"e"ştîre "chiar semnalul focului.
Eu însumi, cel dintîi, jucînd, am să deschid alaiul sărbătorii.
Au avut noroc stăpînii mei la zaruri, însă cu semnul faclei, am cîştigat şi eu de trei ori şase [4] !
In ziua cînd se va întoarce stăpînul meu acasă, fie-mi dat să-i strîng cu mîna mea scumpa lui mînă.
Cît despre celelalte, am să tac : un bou s-a aşezat uriaş pe limba mea [5].
De-ar fi să aibă glas această casă, prealimpede ar spune adevărul !
Ceea ce eu rostesc aici e numai pentru ştiutori.
Pentru neştiutori uit totul, dinadins. *(Paznicul coboară de pe terasă în palat. Prin dreapta scenei intră, cu mersul molcom, corul bătrînilor argieni.)*

,.A CORIFEUL

Trecut-au zece ani de cînd Priam înfruntă un mare potrivnic, pe regii Menelaas. şi-Agamemnon, perechea straşnică, feciorii lui Atreu, cinstiţi de Zeus cu două tronuri şi cu două sceptre, care au ridicat din ţara noastră flota de o mie de corăbii argiene, un sprijin greu de arme pentru ei.
Năpraznic strigau, îndemnînd la război, din adîncul inimii întărîtate, asemeni vulturilor care, năuci de

dorul puilor pieriţi, se vîrtejesc în aerul subţire, vîslesc cu largi bătăi de aripi prin văzduh, scurtaţi de grija creşterii urmaşilor din cuib.
Dar încă mai de sus, din slavă, unul dintre zei, Apolo, Pan sau poate Zeus, aude ţipetele lor în limbă păsărească, înaltul plîns al oaspeţilor cerului, şi peste vinovaţi, pînă la urmă, o prăvăleşte pe Erinys [6] cea răzbunătoare.
22
Aşa, puternicul Zeus, Ocrotitorul de oaspeţi, năpusteşte Atrizii asupra lui Alexandros [7].
Grabnic, pentru o femeie, care a fost a mai multor bărbaţi [8], se încordează braţe în lupte nescăzute, genunchi se adâncesc în pulbere, se sfarmă lănci la început de bătălie, după soarta hărăzită deopotrivă danailor şi troienilor.
Acum, s-a împlinit ceea ce s-a-mplinit.
Ursita era hotărîtă dmaiMe^
îrr~zaria"r pui lemne peste foc şi torni deasupra untdelemn; nimic nu îmblînzeşte apriga mînie a jertfelor respinse de văpaia focului ^'WAM
Iar noi, cei care nu suntem în stare a lupta cu trupurile noastre învechite, hălăduim aici, lăsaţi acasă de oştire şi ne proptim în bîte puterile aidoma cu ale pruncilor.
Măduva ce pîlpîie în pieptul celor fragezi e la fel de moale ca şi la cei vîrstnici ; Ares nu se bizuie întrînsa.
Cît preţ mai are un moşneag uitat de moarte, ale cărui frunze s-au veştejit de mult ?
El merge doar în trei picioare, fără mai multă vlagă decît un copil, şi rătăceşte ca un vis ivit în plină zi.
ft)J$L* ^ Jv<^
(Intre timp, însoţitoarele Clitemnesirei au ieşit din palat cu ofrande, aduse în urne şi coşuri, şi au aprins focul altarelor. Apoi se iveşte şi regina în cadrul porţii celei
_ mari şi se îndreaptă, solemnă, spre altare.)
Ţie, îţi grăim, fiica lui Tyndar [10], regină Clitemnestra !
Ce se petrece oare ? Ce noutate ai aflat ?
Ce veste ţi-a întemeiat încrederea, de-ai poruncit să se aducă jertfe pretutindeni ?
Ard, încărcate cu ofrande, altarele tuturor zeilor cetăţii, ale celor din slavă şi-ale celor de subpămînt, ale celor din faţa porţilor şi-ale celor din pieţe.
Flacăra regeştilor prinoase, aduse din cămările palatului adînci, zvîcneşte pîn' la cer, din toate părţile, stîrnită de uleiul sfînt cel cu mireasmă neînşelătoare.
23
&
Despre acestea toate îndură-te să-mi spui ce este cu putinţă şi cuvenit să aflu.
Pune capăt turburării mele, care uneori amarnic mă căzneşte ; alteori însă, înaintea jertfelor din care sar .sântei, speranţa izbuteşte să-mi împrăştie din inimă grija mistuitoare, nesătulă.
YeUtemnestra nu răspunde nedumeririlor corifeului, ci îşi urmează acţiunile rituale la altare')
CORUL
Strofă
Suntem în stare încă să strigăm
ce straşnic semn de drum prielnic
s-a ivit la purcesul bărbaţilor noştri vînjoşi.
Mai suflă încă zeii peste noi
ca o boare de vlagă
de-o fire cu vîrsta noastră căruntă :
puterea cuprinsă în cîntec ! ^ y
Să spunem cum Atrizii[11],! * -:-' ^
— tăria luptătorilor ahei înfiptă, pereche, pe tronuri —
cei care, uniţi în voinţă, dau tinerimii Heladei poruncă,
au pornit spre pămîntul lui Teukros[12],
cu lănci şi mîini răzbunătoare,
întîmpinaţi de-o războinică piază :
doi basilei ai păsărilor năzăriţi
basileilor flotei, -^
un vultur negru şi altul cu spatele albj

Ei s-au iscat lîngă palat,
de partea mîinii ce zguduie suliţa,
la loc de slavă,? sfîrtecînd o iepuroaică plină,
laolaltă cu neamul întreg ce-l plodise,
lipsită de norocul fugii din urmă.
Faceţi să sune cîntul de jale, cîntul de jale,
fie să-nvingă ursita cea bună !
Antistrofă
Văzînd, înţeleptul profet al armatei[13]
desluşi că aceşti mîncători năpraznici de iepuri
2-l
sunt fiii **lui** Atreu, cei doi, de-o seamă-n hotărîri, căpeteniile cetelor pornite, şi grăi, tălmăcind prevestirea : ' ,Cei care pleacă astăzi, înarmaţi, la drum vor cuceri cu vremea cetatea lui Priam, iar comorile de-odinioară, strînse între ziduri de-un popor întreg, le va jefui, necruţătoare, Moira[14]. |Mw£ *)* Băgaţi de seamă, însă, nu cumva să vă ajungă ciuda zeilor mai înainte şi să topească-n beznă zăbala-ngrozitoare, scornită de oştire spre potolirea Troiei ! Astfel, minată de milă, neprihănita Artemis duşmăneşte cîinii cu aripi ai tatălui său ce au jertfit sărmana iepuroaică tupiiată, împreună cu puii dintr-însa ; ea urăşte ospăţul de vulturP" Faceţi să sune cîntul de jale, cîntul de jale, fie să-nvingă ursita cea bună !
Epodă
C
Atît de binevoitoare este Preafrumoasa [15], ■atît de darnică pentru puietul leilor sălbatici,' fraged ca picăturile de rouă, pentru vlăstarele de lapte ale tuturor jivinelor din cîmpuri ! Ea ne pofteşte-acum să judecăm ce semne vor să fîlfîie aceste păsări ivite-n partea dreaptă [16], înspre bine, şi-ntruchipări de spaimă totodată, îl rugăm pe cel dornic să fie chemat cu ţipete mari, pe zeul Paian[17],
să nu năpustească Artemis, cumva, potrivnice vînturi peste flota danailor, prilej de lungă zăbavă la maluri, ca pe urmă să ceară la rîndu-i o jertfă[18] nelegiuită şi denemîncat, din care apoi să se nască gîlceavă-ntre rude şi nepreţuire de soţ. Iată, în casă domneşte, haină,
25
pregătită oricînd să se-nalţe năpraznic, Mînia, care ţine pururi minte, răzbunătoarea stingerii unui copil !" Astfel, în semne de păsări vestind despre drum,
i Calhas a ştiut să vadă sorţi de moarte,
; amestecate cu belşug de bunuri, jientru casele regilor noştri. Vai, într-un glas cu-aceste prevestiri, faceţi să sune cîntul de jale, cîntul de jale, fie să-nvingă ursita cea bună !
Strofa I
Oricare ţi-ar fi, Zeus, adevăratul nume,
dacă acesta-ţi este drag,
te vom chema în rugă cu acesta.
Le-am cumpănit pe toate ;
nu-l ştim decît pe Zeus în stare să mute
povara de prisos a grijilor noastre.
Antistrofa I
Un zeu a fost odinioară mare,
Uranos, clocotind de îndrăzneală,
gata oricînd să se-arunce în lupte ;
cu vremea nu se va mai aminti c-a fiinţat.
Un altul, Cronos, s-a ivit pe urmă
dar şi acesta s-a sfîrşit, învins în trei asalturi[19].
Cel care va slăvi, cu sufletul deschis,
numele de biruinţă al lui Zeus
va dobîndi înţelepciunea întru toate.
Strofa II
El oamenilor le-a deschis
cărările-nţelepte
şi le-a orînduit o lege :

„A_suferi spre a-nţelege".
Chiar şi-n adîncul somnului,
cînd în faţa inimii musteşte chinul
amintitor de-atîtea nevoinţe,

îi năpădeşte fără voia lor înţelepciunea. Şi acesta-i harul cu sila revărsat de zeii aşezaţi la cîrma sfîntă.
u Antistrofa II
•iTot astfel şi în vremea-aceea, Agamemnon,
^maivîrstnicul celor ce porunceau
peste corăbiile aheene,
nu l-a mustrat pe ghicitor,
ci mai degrabă s-a făcut părtaşul,
unit într-o suflare,
al sorţii pururi schimbătoarei
Cu pînzele căzute, —J
cu pîntecele navelor pustii,
aheii lîncezeau,
privind peste apă spre Halkis [20],
împroşcaţi de talazuri la Aulis [21].
Strofa III
Vîntul bătea dinspre Strymon [22],
aducînd întîrzieri cumplite,
înfometare, neputinţă.de-a pluti,
împrăştieri de oameni,
stricăciuni la nave şi la funii.
Prin amînări, iară şi jară înnoite,
floarea argienilor se mistuia în aşteptare.
Dar cînd profetul Calhas, glăsuind
în locul Artemidei,
a strigat despre un chip de îndreptare^,
mai crunt pentru capii oştirii
decît o furtună amară,
atunci Atrizii au lovit
cu bîtele-n pămînt,
neizbutind să-şi mai înece plînsul.
Antistrofa III
Iar regele mai vîrstnic a rostit :
„Ce grea îmi va fi soarta dacă mă-mpotrivesc,

ce grea şi dacă îmi jertfesc odrasla, podoaba casei mele, la altar,
mînjindu-mi părinteasca mînă în valul sîngelui ţîşnit din trupul de fecioară-njunghiată !
Oricum, va fi tot spre năpasta mea. Cum aş putea să mă despart de nave, cum să-mi înşel tovarăşii de bătălie ? Dacă de sacrificiul acesta, " de sîngele acesta feciorelnic, atîrnă cu atîta-nverşunare pornirea vîntului prielnic, nu-i un păcat să îl doreşti. De-ar fi numai spre mîntuirea noastră !"■
Strofa IV
Plecîndu-şi mintea sub jugul nevoii,
în el o-ntoarcere se-ntîmplă,
nelegiuită, necurată şi nesfîntă :
e gata să cuteze orişice,
atît de răspicat în hotărîre.
Astfel, izvor al multor chinuri,
cumplita nebunie cu sfruntate gînduri,
pe muritori îi umple de-ndrăzneală.

JC1 a-ndrăznit săjşg preschimbe ',., în jertfitorul 2Qjţji sale.
ca să ajute un război de pedepsire
Iscat pentr-o muiere, r ca să deschidă marea unor nave.
Antistrofa IV
Dar toate, rugile-nălţate
şi strigătele către tatăl său
şi sufletu-i cel gingaş de fecioară,
n-au cîntărit nimic în faţa
căpeteniilor dornice să lupte.
Glasul lor se urcă-ntîi la zei,
pe urmă, Agamemnon face semn
28
spre ajutoare s-o apuce, ca pe o capră, învelită-n văluri, care se zbate să rămînă pe pămînt, şi s-o ridice pe altar, punîndu-i căluş în gura cu frumoase buze, r oprind-o să şi-i blesteme pe-ai s"
Strofa V
amuţită silnic de~un căpăstru[25].
îi cade pe pămînt veşmîntul
vopsit în galben ca şofranul.
Pe jertfitori pe rînd îi săgetează
privirile din ochii săi, de milă.
Ea seamănă cu o pictură
parcă voind să se rostească,
ea, care a cîntat de-atîtea ori
în odaia părinteştilor ospeţe,
şi, cu vocea-i de copilă nenuntită,
cînd se vărsa al treilea prinos de vin,
a-nălţat peanul fericirii
pentru iubitul său părinte [2B].
Antistrofa V
Urmarea n-am văzut-o, n-o vom spune.
Arta lui Calhas nu este-n zadar.
Dike [21] le îngăduie să înţeleagă
doar celor care au avut a suferi.
La vremea lui afla-vom viitorul,
cînd va fi dat să se-mplinească.
N-are decît să-şi taie cale !
De ce să plîngem dinainte ?
Destul de limpede va răsări în slava soarelui.
Acum arată-se, încalţe,
norocul bun, precum îl cheamă
fiinţa cea mai din preajma regelui nostru,
rămasă, meterez de apărare,
ea singură-n ţara lui Apis [28].
■ra
(în vremea aceasta, Clitemnestra şi-a încheiat îndatoririle liturgice şi s-a întors în pragul porţii regale a palatului.)
7 ■
\
CORIFEUL
Venit-am să mă plec puterii tale, Clitemnestra.
E drept s-o cinstim pe soţia maimarelui ţării, cînd tronul bărbatului este deşert.

Ai primit vreo știre fericită sau poate, dacă n-ai primit, doar speranța este buna vestitoare care te îndeamnă să jertfești ?
Te voi asculta cu bucurie, în schimb, de vei păstra tăcere, eu nu te voi învinui.
CLITEMNESTRA
„Bună vestitoare fie-mi Eos[29], fiica Nopții blînde", dacă zicala e adevărată !
Veselia ta va întrece toate speranțele tale. Argienii au cucerit cetatea lui Priam !
CORIFEUL
Ce vrei să spui ? Abia dacă-nțeleg ; mi-e greu să cred.
CLITEMNESTRA) Aheii sunt stăpînii Troiei ; n-am spus-o limpede ?
CORIFEUL Mă năpădește bucuria și-mi dezleagă plînsul.
CLITEMNESTRA Așa e, ochii tăi vădesc pornirea-ți credincioasă.
CORIFEUL Dar, pentru veste, ai dovada vrunui semn ?/

CLITEMNESTRA
Da, nu-mi lipsește, doar să nu mă fi mințit un zeu. CORIFEUL
Nu cumva te încrezi prea mult într-o nălucă năzărită în visurile tale ?
CLITEMNESTRA
Eu nu mă bizui pe scornirile duhului meu adormit. CORIFEUL
Poate un zvon fără aripi te înfoaie prea tare. CLITEMNESTRA
Să nu iei în derîdere cumpăna minții mele, de parc-aș fi copil necopt !
CORIFEUL
Și cînd a fost cuprinsă cetatea Ilion ? CLITEMNESTRA
j în noaptea care tocmai a născut această zi. CORIFEUL
f Ce sol a străbătut atît de grabnic depărtarea ?
CLITEMNESTRA

k

CH.e£haisTofp[0], făcînd să țîșnească pe Ida[31] o limpede flacără.
Apoi, ca într-o alergare cu făclii, fiecare semn de foc, pe rînd, a grăbit un semn de foc spre noi.

Ida trimite la stînca lui Hermes, la Lemnos [32], și vestea cea strălucitoare, plecînd din insulă, își află al .treilea loc de popas pe muntele Athos[33], tărâmul lui Zeus.
Pe urmă, izbucnind peste spinarea mării, vînjoasa
pălălaie călătoare, cu multă bucurie.......[s4]
lumina torței împrăștie limpezime de aur, asemenea soarelui, peste pînda de pe vîrful Makistos[35].
Acesta, crainic neînvins de somn, nu întîrzie să dea de știre și semnul său de vîlvătaie drumețește spre Euripos iute-curgătorul, să împartă vestea străjilor de pe Messapios [36].
Ele, de îndată, răspund tot cu lumină și trimit solia mai departe, dînd foc unui morman uscat de merișor de munte.
Văpaia vajnică, de-a pururi neslăbită, străbate lunca rîului Asopos [37] dintr-un salt, străluminînd ca luna, și îl . trezește de pe piatra Kitheronului [38], pe trimisul rînduit acolo să conducă focul tot mai înainte.
Paznicul silește să încingă o și mai strașnică văpaie, arzînd mai mult decît avea poruncă.
Lumina se ridică peste lacul Gorgopis [39], și, lovindu-se de piscul Aigiplanktos [40], îndeamnă focul următor să nU întîrzie.
Se-aprinde un pojar mistuitor și limbile de flăcări se prelungesc pînă departe, dincolo de creasta strîmtorii saronice [41].
Și iată că zvîcnește înainte, iată că se lovește de vîrful Arachnaios[42], locul de veghe din preajma cetății, și iată apoi că pogoară pe acoperișul casei lui Atreu lumina purcească nemijlocit din focul de pe Ida.
Astfel li se rînduise legea purtătorilor de facle ; ei și-au trecut văpaia de la unul la altul.
A biruit și cel dintîi alergător și cel din urmă[43].
Aceasta e solia, crede-mă, și semnul trimis din Troia de bărbatul meu.
CORIFEUL
Regină, voi aduce mulțumire zeilor pe urmă. Aș vrea s-ascult din nou cuvîntul tău ca să mă pot mira de tot ce spui, pe îndelete.

CLITEMNESTRA
Aheii sunt acum stăpînii Troiei.
îmi pare că aud cum se cutremură cetatea de strigăte neîmpăcate.
,\
De torni oţet şi untdelemn întru acelaşi vas, nu se amestecă ci se despart unul de altul; ai spune că
\/ sunt doi vrăjmaşi.
La fel, învingătorii şi învinşii nu îşi amestecă nici glasul nici destinul.
. învinşii strîng în braţe, prăbuşiţi, leşuri de fraţi, copiii trupuri stinse de bătrîni care au zămislit odinioară, şi, din gîtlejuri de acum încolo înrobite^ gem pentru moartea celor dragi.
învingătorii, istoviţi de zbaterea mistuitoare din noaptea bătăliei, bîntuie lacomi prin cetate şi se adună laolaltă căutînd să înfiripe un prînz de dimineaţă.
Adunarea nu se face după vreo poruncă, ci, după sorţii scoşi din urna întîmplării, fiecare se înstăpîneşte în casele troienilor supuse, nestingherit, după atîta vreme, de frigul şi de rouă taberei de-afară.
Ce dulce vor dormi întreaga noapte nestrăjuiţi de nimeni !
De-ar fi să îi cinstească măcar, evlavioşi, pe zeii ţării subjugate şi să ie cruţe templele, să n-aibă a se teme de cădere, după biruinţă !
Să nu se năpustească o poftă vinovată peste oştirea noastră, să nu se dedea, biruită de dragostea căpătuielii, la jafuri nelegiuite !
Mai au- pînă s-ajungă cu toţii teferi acasă, pînă să străbată pe drumul de întoarcere aceeaşi cale[44].
Şi chiar dacă armata ar purcede nepătată de vreo jignire căşunată zeilor, tot s-ar putea trezi, la rîndu-i, cazna îndurată de cei morţi [45], de nu cumva s-a şi făcut vădită prin fapte blestemate.
Iată gînduriie mele de femeie.
jFie. să învingă binele, fără ştirbirej-^
împlinirile ne sunt îmbelşugate, nu ţin decît să ne putem sluji de ele.
33
CORIFEUL
Regină, ai grăit cu miez, precum un înţelept.
Sunt sigur că semnele tale mi-au vestit adevărul şi mă pregătesc să aduc mulţumire zeilor.
Ni s-a hărăzit o bucurie pe măsura suferinţelor noastre.
(Clitemnestra intră în palat.)
O, rege Zeus, o, Noapte scumpă, cuceritoare pentru noi a multă slavă, voi aţi azvîrlit o plasă grea pe turnurile Troiei, încît nici copil, nici bărbat împlinit, să n-aibă scăpare din largul năvod atotînrobitor al năpastei !
Mă închin cu sfială marelui Zeus, Ocrotitorului de oaspeţi.
Singur el a rînduit acestea ; el a ţinut atîta vreme arcul încordat spre Alexandros, ca nu cumva săgeata, căzînd, să lovească înainte de ţintă sau să treacă dincolo de stele, o aruncare nătîngă prin larguri.
CORUib Strofa I
Unii înţeleg a spune :
„Lovitura ne-o azvîrle Zeus ;
uşor îi dibuieşti izvorul;
înduri ceea ce hotărăşte Cerul.
N-iciunui zeu nu-i pasă, după cum e spusa,
de oamenii care strivesc sub tălpi
cinstirea cuvenită celor sfinte."
Aceste gînduri nu-s evlavioase.
Ruina se vădeşte-a fi
vlăstarul îndrăznelii neiertate
la cei care, pentru belşugul
revărsat în case,
respiră mai trufaş decît e drept [46].
Măsura este cel mai mare bine.
Fie să vieţuim fără primejdii,
precum le-ajunge unor suflete-nţelepte !
Nu-i meterez în stare să-l ajute

pe omul scos din minţi de bogăţie care, spre nimicirea lui, răstoarnă altarul mare al zeiţei Dike.
Antistrofa I
El îndură silnicia unei
aducătoare de pierzare Peitho,
© urgie născută de Ate,
care-l tîrăşte ;
şi astfel orice leac este zadarnic.
Ruina nu se mai ascunde,
ci se arată : pîlpîire
de lumină înfricată.
Şi omul, ban stricat de-aramă,
negrit de-atît frecuş şi folosinţă,
copil ce urmăreşte zborul
unei păsări[47], este pedepsit
pentru năpasta greu de îndurat
căşunată ţării sale.
Ruga lui n-o mai ascultă nici un zeu.
Nedreptul ins, deoarece a lunecat
spre rele, va fi şters din lume.
La fel şi Paris, pâtrunzînd
în casa celor doi Atrizi,
a pîngărit a ospeţiei masă,
răpind-o pe femeia gazdei.
Strofa II
Lăsînd cetăţii sale grija
să zăngănească lănci şi scuturi,
să pregătească nave pentru luptă,
aducînd o zestre de moarte la Troia,
Helena trecu sprinţară prin porţi
şi cuteză necutezatul.
Gemură din adînc profeţii
palatului şi glăsuiră :
„Vai caselor, caselor, vai căpetenii,
vai pat al nevestei
plecate după ibovnic !

Întrezărim tăcerea netrufaşă,
nejignitoare, împietrită,
a soţului lăsat în urmă [48].
De-acuma, la porunca dragostei, doar o nălucă
de dincolo de mare
va stăpîni această casă.
Bărbatul ei urăşte harul
frumoaselor statui înalte ;
ele sunt fără ochi şi li s-a stins
tot farmecul împrumutat de Afrodita.
Antistrofa II
Şi-n visurile sale
vedenii dureroase nu-i aduc
decît deşartă bucurie.
într-adevăr, deşertăciune este
cînd ţi se pare că în faţa ta
se află însăşi fericirea,

şi-n loc ai doar o arătare
care-ţi alunecă în braţe
şi-apoi îţi scapă, fîlfîind din aripi,
pe căile somnului !"
Asemenea-s durerile
din preajma vetrei acestui palat,
asemenea, şi mai cumplite încă !
Dar şi în miezul fiecărei aşezări
din care au purces războinici
departe de glia Heladei,
e jale-n inimile copleşite.
Un singur gînd stăruitor
ne străpunge tuturor ficatul.
Ne amintim de chipurile celor dragi
pe care i-am privit plecînd,
dar, iată, că se-ntorc,
în fiecare casă, nu bărbaţi
ci urne şi cenuşă [49].
Strofa III
Zaraful Ares, care dă.
în schimbul aurului leşuri
şi ţine balanţa luptei de suliţi,
din Ilion trimite, acasă$_s$ la rude,
scoasă din flăcări,
o rămăşiţă grea de lacrimi,
cenuşă-n loc de oameni,
îngrămădită-n vase funerare [50].
Şi plîngem, lăudîndu-ne cîte-un erou,
atît de iscusit în bătălie,
sau altul, prăbuşit cu slavă în măcel,

., lui_stxăină.,' Noi murmurăm, doar în tăcere, dar creşte şi în noi durerea surdă şi ură faţă de feciorii lui Atreu porniţi să se răzbune. Iar alţii, împrejurul zidului, sub care au luptat,
zac în pămîntul troian cu trupuri întregi, ascunse de glia duşmană [51],
Antistrofa III
Grea este faima-ntemeiată
pe mînia celor din cetate ;
ea are a plăti despăgubire
blestemelor unui întreg popor.
Ne turbură necontenit
o presimţire înfăşată-n noapte.
Zeii nu întîrzie să-l vadă
pe ucigaşul vinovat
de-atîtea revărsări de sînge ■[2].
Cu vremea, Eriniile smolite
răstoarnă soarta celui fericit fără dreptate,
îl nimicesc, îl storc de viaţă,
şi-n cel pierdut nu mai tînjeşte fir de vlagă.
Prea multa slavă e primejdioasă :
fulgerul lui Zeus loveşte ochii.
Fie nejinduit belşugul nostru !
Să nu ajungem nici să pustiim oraşe,
nici să ne trecem zileîe-n robie !

Focul aducător de bunăveste
întinde murmur sprinten prin cetate.
Dacă e cu temei
cine-ar putea să spună ?
Poate că-i numai un neadevăr dumnezeiesc.
Este vreun om atît de slab
şi de copilăros la minte,
încît inima să i se-apriadă
la vestirile piezişe ale unei flăcări,
deşi îi va fi dat să sufere pe urmă,
cînd rostul întîmplărilor se va schimba ?
Aşa-i femeia care ţine lancea stăpînirii : se alătură mai aprig la ceea ce doreşte decît la cele dovedite. Prea încrezătoare, pe muiere o mută grabnic dorul dincplo de fapte ; apoi se sting şi veştile cu faimă scurtă pe care glasul său le-a răspîndit odată. *(Corifeul priveşte spre dreapta, spre drumul care vine de la mare.)*

n ■
C©RIFEUL
Vom şti, îndată, dacă torţele care împrăştie lumină, cu semnele şi cu popasurile lor de foc, au rostit adevărul sau dacă numai licărul plăcut al unui vis a venit să ne turbure minţile.
Văd cum înaintează de la ţărm un crainic, umbrit
de ramuri de măslin [53].
îmi este martoră această pulbere, sora noroiului şi ruda lui uscată !
El nu va flutura o veste mută. prin fumul arzător al unui foc de ramuri ce pîlpîie pe-un vîrf de munte. Glasul lui, cu vorbe limpezi, ne va hărăzi o mare bucurie, sau dimpotrivă, acest gînd iie înfioară.
După binele care ni se arată, fie să urmeze numai bine !
38
Oricine va face altă urare cetăţii decât aceasta, sâ culeagă rodul păcatului săvîrşit în inima lui ! *(Intră crainicul, sfirşit de fugă, cade în genunchi înaintea*
altarelor, le cuprinde cu braţele, sărută pămîntul.)
CRAINICUL
Io, glie părintească, tărîm al Argolidei [54], iată clipa revederii, după zece ani !
Dintre atîtea speranţe zdrobite, a rămas să mi se împlinească numai una.
Nu nădăjduiam să mai primesc la moarte preascumpa zestre a unui mormînt în glie argeiană.
Bun găsit, patria mea !
Închinare ţie, lumină a soarelui şi ţie Zeus, care de sus veghezi peste această ţară, şi ţie, celui ce domneşti la Pytho [55] !
Arcaşule, sperăm că nu ne mai sunt hărăzite săgeţile tale : destul ne-au fost potrivnice lîngă Scamandros [56] !
Acum fii mîntuirea noastră şi vindecarea noastră, stăpîne Apolo !
închinare de-asemeni şi vouă, zei oblăduitori ai jocurilor şi întrecerilor obştii, şi ţie, Hermes, ajutorul meu, sol şi mărire scumpă solilor !
Iar voi pe-jumătate-zeilor [57], care aţi ocrotit plecarea noastră, primiţi-i, binevoitori, acum pe ostaşii mîntuiţi de lance !
Io, lăcaş al basileilor mei, acoperişuri dragi, jeţuri slăvite !
Chipuri de zei [58] cu faţa către soare, păstraţi-vă, mai mult decît odinioară, ochii strălucitori de bucurie, ca să-l primiţi pe rege cu cinstire, după atîta vreme !
Stăpînul Agamemnon vine, aducînd lumina zilei, pentru voi, la miezul nopţii, pentru voi cu toţii.
Faceţi din primirea lui o sărbătoare, cum i se şi cuvine nimicitorului cetăţii Troia care, cu spada dreptăţii lui Zeus, a răsturnat pămîntul, a spulberat altarele şi templele atîtor zei şi a stîrpit din ţară orişice sămînţă.

După ce a prins grumazul Troiei într-un jug necruţător, iată, se întoarce fiul cel dintîi al lui Atreu, bărbatul răsfăţat de soartă şi muritorul cel mai vrednic să-i fie închinată cinstea noastră.
Nici Paris, nici oraşul lui, sfîrşit cu el odată, nu se vor putea făli că fapta le-a fost mai cu temei decît

răsplata.
Fiind învinuit pe drept şi de răpire şi de tîlhărie, el şi-a văzut luată prada, iar patria şi casa părintească retezate de-o seceră atotnirnicitoare.
Au ispăşit îndoit Priamizii pentru păcatele lor.
CORIFEUL
Să-ţi fie fericit ajunsul, crainic al oştirii aheene ! CRAINICUL
Sunt fericit. De-ar fi să mor acum, nu aş cîrti faţă de zei.
CORIFEUL Atît de mult te-ai mistuit de dorul ţării ?
CRAINICUL Iată, ochii-mi sunt înlăcrimaţi de bucurie !
CORIFEUL
Cunoaşteţi, aşadar, şi voi plăcuta noastră suferinţă. CRAINICUL
Cei vrei să spui ? învaţă-mă, să înţeleg mai desluşit cuvîntul tău.
CORIFEUL
Eraţi şi voi cuprinşi de-acelaşi dor cu cei ce vă doreau.
40
CRAINICUL
Oare acest pămînt plîngea după războinicii care pUngeau de dorul lui ?
CORIFEUL
Şi eu gemeam adînc în inima-mi cernită.
CRAINICUL
Ce fel de-amărăciune vă neliniştea ? **CORIFEUL,**
De multă vreme nu aveam decît un singur leac, tăcerea.
CRAINICUL
De cine vă temeaţi, în lipsa regilor ?
CORIFEUL
j
Acum şi pentru mine, după cum ai spus şi tu, a muri ar fi o mîngîiere.
CRAINICUL
Şirul întîmplărilor s-a încheiat cu bine.
Dar toate cîte se urmează în vreme atît de lungă se poate spune că aduc, pe rînd, cînd împliniri voioase, cînd restrişte.
Doar zeii îşi petrec fără durere timpul veşnic.
Dacă v-aş depăna oboselile noastre pe mare şi cazna traiului afară şi punţile înguste pe care zăceam [59] !
în care ceas al zilei n-am îndurat şi n-am gemut ?
Iar pe uscat necazurile noastre erau şi mai amare : ne făceam culcuşul chiar sub zidurile duşmanului şi rouă pajiştilor, scursă din cer şi din pămînt, ne înmuia
41
în pagubă necontenită, umplînd de gîngănii firele de păr ale straielor noastre.
De v-aş grăi, apoi, despre iarna ucigătoare de păsări, iarna de neîndurat adusă de neaua muntelui Ida !
Sau despre arşiţa verii, cînd marea, neînspumată de vînturi, cade şi-adoarme în patul amiezii !
Dar pentru ce să ne mai întristăm ?
Chinul s-a risipit, s-a risipit preabine.
Morţii nu-şi mai dau silinţa să învie.
La ce bun să-i mai numărăm pe cei sfîrşiţi ?
Nu le slujeşte celor vii să sufere pentru o soartă pînă ieri duşmană.
Cred că e nimerit să ne luăm un straşnic bun rămas de la nenorociri.
Pentru noi, ostaşii argieni iertaţi cu zile, a biruit cîştigul şi nu ne mai descumpăneşte cazna.
Să ne mîndrim în faţa strălucirii Soarelui care pluteşte peste mare şi peste pămînt :
„Troia a fost cucerită ! O armată din Argos *ia* pironit pe temple aceste prăzi, aceste vechi podoabe, în cinstea zeilor Heladei !"
Auzind asemenea vestire, trebuie să lăudaţi cetatea şi căpeteniile sale şi cu slavă să-l cinstiţi pe Zeus, prin care s-a desăvîrşit izbînda.
Asta e tot ce am avut de spus.
CORIFEUL
M-a biruit cuvîntul tău şi nu tăgăduiesc.
Bătrînii rămîn veşnic tineri, cînd se cuvine să înveţe adevărul.

Dar veştile aduse sună mai ou seamă pentru această easă şi pentru Clitemnestra.
Mie nu mi se îngăduie decît un dram din toată bogăţia.
(La ultimele cuvinte ale corifeului, Clitemnestra se iveşte în pragul palatului.)
42
CLITEMNESTRA
De mult am înălţat un strigăt lung, voios, cînd a sosit întîiul, noaptea, crainicul de foc, grăind despre luarea şi ruina cetăţii Ilion.
Atunci, învinuindu-mă, unii au zis :
„Din pricina unei fugare pîlpîiri de torţe, socoti a fi încredinţată că Troia este acuma nimicită ?
Aceasta-i doar învăpăierea unei inimi de femeie !"
Asemenea cuvinte mă arătau a fi cu mintea rătăcită.
Totuşi, am poruncit să se închine sacrificii şi, după noima femeiască, ţipătul jertfirii[€0] s-a răspîndit în Argos pretutindeni şi-a răsunat bucuros în adîncul sălaşelor zeilor, în timp ce servitorii căutau să potolească flăcările lacome, înmiresmate.
Şi-acum de ce-aş avea nevoie să mai povesteşti ?
Afla-voi tot cuvîntul de la însuşi regele.
Nu-mi dau silinţa decît să-l întâmpin cît mai bine pe soţul meu cel vrednic de cinstire, care se întoarce-n ţară.
Ce lumină străluceşte mai,plăcut pentru femeie decît bucuria de a-i deschide porţile bărbatului, pe oare zeii l-au ajutat să scape teafăr din război ?
Du-te la soţul meu şi spune-i :
„Vino cît mai grabnic, pe măsura dorului cetăţii !
Vino să-ţi găseşti nevasta credincioasă în lăcaşurile sale, la fel cum ai lăsat-o, căţeaua de pază a casei, faţă de tine fără greş, faţă de vrăjmaşi neiertătoare, mereu aceeaşi întru toate, oare în atît amar de vreme, n-a sfărîmat nici o pecete."
N-am cunoscut ce e petrecerea cu alt bărbat, nici măcar zvonul fără cuviinţă, cum nu ştiu ce înseamnă meşteşugul de-a lustrui arama [61].
Această laudă de sine pare, poate, încrezută, dar ea cuprinde numai' adevărul ; aşa că nu e ruşinos să zăngăne din gura unei femei alese.
(Regina se întoarce în palat.)
43
CORIFEUL
Ai auzit rostirea ei, pătrunde-i înţelesul : o cuvîntare prea subţire, pe măsura unui ascuţit tălmăcitor.
Vorbeşte, crainice ! Aş vrea să ştiu dacă lui Meneiaos i-au fost hărăzite, laolaltă cu voi, întoarcerea şi mîntuirea, lui, regele scump acestui pămînt.
CRAINICUL
Nu pot să vă scornesc minciuni frumoase care să poarte roade pentru voi, prieteni, multă vreme.
CORIFEUL
Fie ca bucuria să însemne pentru noi şi adevărul, altminteri, despărţită de-adevăr, bucuria ne-ar dezamăgi prea lesne.
CRAINICUL
Meneiaos, regele, şi nava lui s-au răzleţit de cetele aheîlor, nu vă grăiesc minciuni.
CORIFEUL
A plecat din Ilion, cumva, mai înaintea voastră sau l-a îndepărtat de oaste vreo furtună ?
CRAINICUL
Ca un arcaş îndemânatic ai lovit la ţintă şi ai cuprins în cîteva cuvinte o năpastă uriaşă.
CORIFEUL
Ce se zvoneşte printre oamenii de pe corăbii ? Trăieşte sau e mort ?
44
CRAINICUL
Nimeni nu mai are ştiri întemeiate, poate doar Helios [62], cel ce hrăneşte glia
CORIFEUL
Povesteşte-ne cum s-a sfîrşit furtuna stîrnită de mînia unor zei asupra oştii de pe nave.
CRAINICUL
Nu se cuvine să întunecăm o zi preafericită, vorbind într-un grai vestitor de necazuri ; fiecare zeu doreşte să-l cinstim la timpul său.

Cînd un sol, cu faţa mohorîtă, iscă în cetatea sa o groaznică durere, vestindu-i că i-a fost înfrîntă o armată, cînd îi face cunoscută o rană tăiată în trupul norodului, spunîndu-i cum războinici fără număr, dezrădăcinaţi din case fără număr, au fost meniţi să moară de biciul cu două plesne pe placul lui Ares, de urgia divină cu două vîrfuri de lance, ucigaşă pereche [63], atunci, desigur, vestitorul, încărcat ou-atîta suferinţă, se cade să bocească peanul Briniilor [64]. j **w^&viu** \
Dar eu, venind ca binevestitor al mîntuirii într-o cetate bucuroasă de izbîndă, cum să amestec laolaltă cele vesele cu cele triste şi să vă depăn despre o furtună prăvălită peste argieni de zei mînioşi ?
într-adevăr, ne-a fost dat să vedem focul şi apa, mai înainte duşmani, făcînd jurămînt împreună şi dovedindu-şi credinţa, ca să nimicească biata oaste ăheeană.
în plină noapte s-a dezlănţuit nenorocirea cu valuri potrivnice.
Vînturile Traciei[85] zdrobeau corăbiile una de alta ; acestea, berbecindu-se puternic în năuceala vijeliei, sub loviturile de grindină ale vîrtejului, păstorul năpastei, se răsuceau şi piereau înghiţite.
Cînd a săltat din nou lumina soarelui strălucitoare, am văzut Marea Egee înflorită cu leşuri de bărbaţi ahei şi cu frînturi de nave.

însă corabia în care ne găseam avea carena neatinsă.
Cine a smuls-o prăbuşirii ?
Cine a mijlocit scăparea noastră ?
Un zeu, fără-ndoială, nu un om ţinuse cîrma [66].
Soarta Mîntuitoare a poftit să-şi afle loc în navă, încît aceasta nici n-a fost sorbită de forfota talazurilor năpustite, nici nu s-a sfărîmat de vreun prag de stîncă.
Dar noi, sloboziţi de primejdia morţii pe mare, am şovăit, în albul zilei, să ne bucurăm pentru norocul nostru, deoarece purtam în suflete o nouă suferinţă pentru armata noastră frîntă, amarnic încercată.
Şi chiar acum, de-a mai rămas în viaţă vreunul dintre luptători, vorbeşte despre noi ca despre morţi; şi cum să nu, devreme ce noi înşine gîndim acelaşi lucru privitor la soarta lor.
Fie să se împlinească numai cele bune, să-l vezi ivindu-se aici, mai întîi şi mai ales, pe Menelaos !
Sau, cel puţin, dacă pe undeva îl întîlneşte o rază de soare şi-l află sănătos, cu ochii deschişi în lumină, prin mijlocirea lui Zeus, care n-a vrut să stingă stirpea lui Atreu, noi mai putem nădăjdui că se va întoarce iar în casa lui.
Fii sigur : tot ce-ai auzit e numai adevărul [67]. *(Crainicul pleacă în întîmpinarea lui Agamemnon.)*
CORUL
Strofa I '
Cine i-a dăruit Helenei numele-ntru totul pe potrivă [68]. O putere nevăzută, care cunoaşte lucrurile dinainte şi ne învaţă limba sorţii ? Cine-a numit-o pe soţia cucerită cu lancea şi-nconjurată de zavistii ?
într-adevăr, ea s-a născut

să-nece nave,
să piardă oameni şi să spulbere cetăţi,
ea care, lăsînd fastuoase pînzeturi şi văluri, '
a fugit peste mare, minată
de suflul uriaş al zefirului,
în vreme ce numeroşi vânători, înarmaţi cu scuturi,
porneau pe urma vasului său risipită,
ca să coboare la Simois
pe ţărmuri bogate-n frunzişuri,
stîrniţi de sîngeroasa Eris 69. . ■ ■
Antistrofa I
.i
Mînia [70] ce-şi îndeplineşte neabătută gîndul mută la Ilion fiinţa a cărei cununie cunună cu moartea [71]. Nepreţuirea mesei ospeţiei şi-a lui Zeus ocrotitorul vetrei pînă la urmă se răzbună asupra tuturor celor care-au cîntat cu voce-naltă himeneul [72:] spre cinstirea miresei, laolaltă cu fraţii bărbatului său [73]. După cîntul de nuntă, cetatea lui Priam bătcînă deprinde cîntul de jale şi, blestemîndu-l, greu îndurerată, pe „Paris, cel cu aşternut funebru", îşi plînge traiul copleşit de jeluiri şi suferinţe, fiindu-i dat să-şi vadă oamenii cetăţii prăbuşiţi în sînge.
Strofa II
Cineva, odată, a crescut

ian pui de leu în casă,
lipsit de laptele şi grija mamei sale.
Şi s-a-ntîmplat, în zilele de la-nceput,
să fie molcom, să se joace cu copiii,
să-i facă veseli pe bătrîni,

să zăbovească de atîtea ori în braţe, ca un nou născut cu limpede privire, şi omului, împins de foame, să-i linguşească mîna.

Antistrofa II

Insă, cu vremea, nu şi-a dezminţit
pornirea cea dintru născare
şi, drept răsplată pentru grija
celor care l-au hrănit,
s-a poftit de unul singur la un praznic
de mioare sfîrtecate.
Şi-a fost înmuiată-n sînge casa,
pentru căseni o pacoste fără iertare,
o cruntă pagubă şi un măcel !
în locuinţă a crescut, mînat de zei,
un preot al răzbunătoarei Ate.

Strofa III

în cetatea Ilion, putem a spune c-a intrat, mai întîi, cu Helena, o tihnă de valuri neturburate de vînt, un dulce juvaer într-o comoară[74], o săgeată gingaşă ţintind spre ochi, o floare a iubirii ce muşcă din inimi. Apoi, năpraznic, totul s-a schimbat, amarnică a fost urmarea unei nunţi. La Priamizi a poposit nevastă pustiitoare pentru gazde, nimicitoare pentru cei din preajmă. Zeus chezaşul ospeţiei a călăuzit-o pe această Erinys şi a plînsului mireasă.

Antistrofa III

De mult se-aude printre muritori un bătrîn proverb, iară şi iară : norocul omului, crescut prea sus, moare făr-a slobozi vlăstare ; j^ belşug încolţeşte o neistovită năpastă. *" despărţindu-ne ^e alţii, gîndim cu mintea noastră : faptul nelegiuit, acela naşte ~0\ şirul celorlalte fapte ademenea părintelui care le-a zămislit, iar vetrelor zidite pe dreptate le sunt hărăziţi copii frumoşi.

Strofa IV

Mereu, străvechea lipsă de măsură ') plodeşte printre ticăloşi I o nouă lipsă de măsură^
devreme sâiriiîrziu,""""
]a ziua sorocită a unei naşteri noi,
cînd se-nfiripă şi-o divinitate
neîmblînzită, neînvinsă şi nesfîntă,
Ate cea neagră pentru case
aidoma cu născătoarea sa.

Antistrofa IV

Dike scapără lumină sub streşini afumate şi proslăveşte vieţile cinstite, în schimb, îşi mută ochii de la lăcaşul poleit cu aur, In care dă porunci o mînă necurată. Apropiată doar de cei fără prihană, nepreţuind puterea bogăţiei, nici ifosele ei de slavă, ea duce totul pîn' la capăt.

(Prin dreapta, intră Agamemnon, în picioare, în carul
"egal. In urma lui, pe alt car, stă încremenită Casandra,
cu ochii pironiţi în gol.)

Z CORIFEUL

O, rege fiul lui Atreu, nimicitor al Ţroiei, cu ce fel de cuvinte să te întîmoin V

Cum să te slăvesc, nici depăşind măsura, nici rămînînd dincoace de cinstea ce ţi se cuvine ? Mulţi muritori, cu grijă numai pentru ceea ce par \ a fi, trec alături de dreapta măsură. Fiecare e gata să geamă pentru năpastele altuia, dar dinţii durerii nu muşcă din ficatul lui ; fiecare se preface că împărtăşeşte bucuriile străine, silindu-şi faţa împietrită să zîmbească. Ci omul vrednic, bun cunoscător al turmei sale, nu se lasă înşelat de luciul unor ochi ce par să

dovedească un suflet credincios, dar care îl alintă cu prietenia lor apoasă.
Odinioară, cînd ai ridicat o oaste din pricina Helenei, n-am să-ţi ascund, te-am înscris în rîndul celor răzleţiţi de muze, ca unul neînstare să ţii bine cîrma gîndurilor tale.
Cum să împingi bărbaţi la moarte pentru o neruşinare de bună voie împlinită ?
Dar astăzi, nu de la hotarul inimii şi nu ca neprieten, închin recunoştinţa mea celor oare şi-au dus la bun sfîrşit însărcinarea.
Cu vremea, vei cunoaşte, dacă ţii să afli, dintre cetăţenii rămaşi pe lîngă case, cine s-a călăuzit după dreptate şi cine s-a purtat în chip nepotrivit.
AGAMEMNON
întîia mea rostire cuvenită este pentru Argos şi pentru zeii pămînteni, care m-au ajutat să mă întorc între ai mei şi să dau pedeapsă grea ţării lui Priam.
Zeii, care judecă nu după rorbe ci după săvîrşiri, au hotărît cu toţii, într-un singur glas, să arunce-n urna sîngelui vărsat un vot oare înseamnă prăbuşire pentru Ilion şi nimicire pentru luptătorii săi.
Mîna care se apropia de cealaltă urnă. a iertării, aducea numai speranţa, dar înăuntru nu lăsa nimic.
Acum fumul este semnul sigur că a fost cetatea cucerită.
Sunt vii doar vijeliile urgiei, în vreme ce oraşul moare, odată cu cenuşa istovită, din care suie aburii cei unsuroşi ai bogăţiei.
50
Zeilor li se cuvine harul mulţumirii noastre, deoarece dintr-o răpire, a Helenei, ne-am plămădit > o răzbunare fără margini ; şi pentru o femeie oraşul a fost nimicit de fiara argiană, prăsila calului J de lemn [75], de ceata înarmată cu scuturi uşoare, v care, la vremea cînd apun Pleiadele, a ţîşnit într-un salt, s-a năpustit peste ziduri, ca un leu flămând de carne crudă, şi s-a îmbătat, sorbind regescul sînge.
De-aceea prelungesc atîta cuvîntul meu de închinare către zei.
Iar în privinţa gîndurilor tale rostite adineaori, eu le păstrez în minte şi le împărtăşesc, spunînd cu tine împreună : sunt rari bărbaţii cărora le este dat să-şi cinstească fără ciudă un prieten răsfăţat de norocire.
Cînd se înfige-n inima cuiva veninul urii, acesta suferă de-o boală îndoită : îl apasă greul nefericirii sale şi totodată geme văzîndu-l fericit pe altul.
Ştiu pentru ce vorbesc aşa, cunosc oglinda prieteniei mult preabine : ea s-a dovedit a fi năluca unei umbre la cei oare păreau că sunt binevoitorii mei adevăraţi.
Doar Odiseu, purces pe mare fără voia lui[76], odată prins la jug, a tras cu hotărîre de funii lîngă mine ; dau despre el această mărturie fie că-i mort, fie că-i viu.
Cît despre cele ale zeilor şi~ale cetăţii, vom rîndui dezbateri în adunări de sărbătoare şi ne vom sfătui.
Trebuie să cumpănim asupra binelui cum să-l aşezăm dăinuitor şi neschimbat.
Iar cînd vor fi de trebuinţă leacuri tămăduitoare, vom căuta să alungăm năpasta molipsirii, fie arzînd, fie tăind cu mult bun simţ în carne vie.
Intrînd acuma în palatul meu, în lăcaşul vetrei mele, ridica-voi mîna dreaptă mai întâi spre zeii care m-au însoţit pînă departe şi m-au adus acasă.
Fie ca Biruinţa, de vreme ce mi-a stat mereu în preajmă, să nu mă părăsească niciodată ! *(în timp ce Agamemnon îşi încheie cuvîntarea, Clitem-nestra iese din palat, însoţită de sclave încărcate cu jelu-rite ţesături şi covoare de preţ.)*
51
CLITEMNESTRA
Oameni ai cetăţii, preacinstită adunare argiană, nu mă voi ruşina să-mi dau pe faţă, înaintea voastră, pornirile de dragoste pentru bărbatul meu.
Timpul îi topeşte omului din inimă orice sfială.
Nu voi îngîna cuvinte învăţate de la alţii, am să vă depăn despre viaţa mea nefericită, despre amarul

anilor cit el a stăruit sub *î)*ion.
în primul rînd să spun că e o cruntă caznă pentru femeia cu bărbatul răzleţit să rămînă singură, acasă.
Crainic după crainic se perindă înaintea sa, aducîndu-i ştiri tot mai întunecate, vestindu-i zgomotos nenorociri pentru lăcaşul său.
De-ar fi primit atîtea răni acest bărbat cum s-a zvonit pînă la casa lui în fel şi chip, ar avea mai multe găuri decît un năvod.
De-ar fi răposat de-atîtea ori precum au povestit-o alţii din belşug, s-ar fi putut mînc'H că i-au fost date, ca lui Geryon, trei trupuri şi că le-a purăsit în mantia mormîntului pe toate, murind, pe rînd, sub fiecare din aceste trei înfăţişări [77].
Iată zvonurile crunte, pentru care de multe ori mi-am atîrnat gîtul în laţ, de unde am fost dezlegată doar cu sila.
De-aceea nu^este_de faţă nici feciorul tău, aşa cum s-ar fi cuvenit,(t)resţej) chezăşia bunăcredinţei noastre.
Să nu te miri, el creşte la o gazdă binevoitoare, în Fokida, la Strophios [78], care mi-a glăsuit despre ameninţări turburătoare : acolo, primejdia morţii tale, sub Ilion. aici, războiul poporului şi răsturnarea sfatului obştesc.
Oamenii, prin însăşi firea lor, sunt gata să-l frămînte cu călcîiele pe cel căzut.
Temeiul celor spuse nu ascunde viclenie.
Mie însă mi-a secat izvorul ţîşnitor al plînsului, n-a mai rămas în mine nici măcar o lacrimă.
Ochii mi-au slăbit în lungile nopţi de veghe, cînd piîngeam pentru tine, aşteptînd semnalele de foc, care întîrziau mereu.
52
Iar din vise mă trezea zborul subţire şi zumzăitor al unei museuliţe, şi te vedeam copleşit de năpaste mai numeroase decît fuseseră clipele visului meu.
(Cu patos retoric, adresîndu-se corului:)
Acum, după atîta pătimire, cu inima neînfricată, pot să-l numesc pe omul acesta : cîine de pază pentru staul, odgon mîntuitor al navei, stîlp de sprijin al înaltului acoperiş, fecior unul născut al părintelui său, şi. tot aşa, ţărm năzărit navigatorilor fără nădejde, lumină preadulce ivită după furtună, izvor ţîşnind să potolească drumeţul însetat.
Ce bucurie deplină să scape din încleştarea sorţii !
El este vrednic să i se închine asemenea nume.
Fie să înceteze între noi orice invidie !
Am îndurat destule chinuri pentru această bucurie. *(înaintînd, lui Agamemnon :)*
Şi-acuma, creştet scump, coboară din carul de luptă, fără să-ţi aşezi pe ţarină, stăpîne, piciorul tău, care a răsturnat cetatea 11" 1 !
Roabelor, de ce întirziaţi ?
Oare n-am poruncit să-i aşterneţi covoare în cale ?
Să ia fiinţă, grabnic, un drum de purpură sub paşii săi, pe care să-l călăuzească Dike într-o casă dincolo de orişice nădejde [7S].
Iar celelalte, eu, păstrîndu-mi gîndul neînvins de somn, am să le duc la drept sfârşit, cu voia zeilor şi ajutorul sorţii.
(Slujitoarele aştern covoare purpurii de la poarta regală a palatului pînă la carul lui Agamemnon.)
AGAMEMNON
Fiica Ledei, straja vetrei mele, ai ţinut o cuvîntare pe măsura lipsei mele de acasă ; destul ai prelungit-o.
Dar dacă se cuvine să fim lăudaţi, bagă de seamă, e bine să ne-aducă alţii lauda.
Şi-apoi, nu mă împodobi cu-atîta slavă, precum obişnuiesc femeile.
Nu mă întîmpina, ca pe-un barbar, cu fruntea în ţărînă, strigînd cu glas înalt !
53
Să nu-mi faci din covoare un drum care ar deştepta invidie.
Doar zeii trebuie r[îngti]ţ' [în] fpi'^ ăsta[80].
Eu, muritor de rînd, mă tem să merg pe scoarţe cu alesături.
Vreau să mă cinstiţi nu ca pe-un zeu, ci numai întrucît sunt om.
Bunul renume se întinde fără ştergătoare de picioare şi fără ţesături alese ; a nu avea dorinţe de mărire

e cel mai mare dar al cerului.
Fericit e numai muritorul care-şi încheie viaţa în plăcută propăşire.
Iţi spun din nou : ceea ce vrei nu^aş putea înfăptui cu inima neturburată.
CLITEMNESTRA
Răspunde-mi, şi nu te împotrivi dorinţei mele !
AGAMEMNON
Nu-ţi va lipsi răspunsul meu deschis. CLITEMNESTRA
Făcut-ai la primejdie cumva un atare legămînt faţă de zei ?
AGAMEMNON
Nu mi s-a cerut în chip vădit aceasta. [1] CLITEMNESTRA
Dacă Priam ar fi fost învingătorul, cum îţi închipui că s-ar fi purtat ?
AGAMEMNON
Cred că ar fi umblat pe scoarţe cu alesături. 54
CLITEMNESTRA
De cine-ţi este frică ? De învinuirea unor oameni ?
AGAMEMNON
De glasul care strigă tare, al poporului.
CLITEMNESTRA
Cînd muritorul nu-i de fel invidiat înseamnă că-i nevrednic de invidie.
AGAMEMNON
Femeia nu se cade să poftească lupta. CLITEMNESTRA
Chiar fericiţii, cîteodată, se cuvine să se dea învinşi.
AGAMEMNON
Oare tu ţii atît de mult să ieşi biruitoare din această luptă ?
CLITEMNESTRA încrede-te şi lasă-mi de bună voie mie biruinţa !
AGAMEMNON
Fie, de vreme ce aşa îţi este voia, dezlege-mi grabnic cineva sandalele, aceste slugi ale picioarelor, ca nu cumva, cînd voi înainta pe ţesăturile de purpură, să cadă peste mine, de departe, privirea unui ochi invidios.
Prea ruşinos ar fi să-aduc prăpăd în casă, stricând cu tălpile asemenea scumpete de covor, cîştigat cu atîta preţ de-argint.
Dar am grăit destul despre acestea.
55
Pe străina care stă în faţa ta primeşte-o binevoitoare [81].
Zeul îşi coboară privirile cu grijă asupra celui ce domneşte molcom.
De bună voie nu îndură nimenea jugul **robiei.**
Aleasă din noianul de comori, această floare mi-a dăruit-o oastea şi ea m-a urmat.
(Coboară din carul de luptă.)
Şi-acum, dacă m-am învoit să mă supun voinţei tale, mergînd pe drum de purpură, mă voi întoarce sub acoperişul casei.
(Cu paşi măreţi se-apropie să intre în palat.)
CLITEMNESTRA
(rostind orgolioasă)
Cine ar putea să istovească marea ce hrăneşte îmbelşugatul suc al purpurei, la preţ de-o seamă cu argintul, vopseaua pururi înnoită pentru scoarţe ?
Avem prisos de purpură în casă, prin mila zeilor, stăpîne, sălaşul nostru nu_ cunoaşte sărăcia.
Eu şi~măTTnulţe~s~coărţe aş **fi risipit** să se destrame sub picioare, de-aş fi primit vreun îndemn din locurile unde se rostesc oracole, pe cînd mă frămîntam să dau preţ de răscumpărare spre mântuirea vieţii tale. *(Păşeşte în întîmpinarea soţului său, cu braţele întinse.)*
Atîta timp cît rădăcina este teafără, frunzişul se întinde spre casă şi umbra lui o apără de focul arzător al Cîinelui [82].
întoarcerea ta la vatra palatului nostru înseamnă pentru noi întoarcerea verii în mijlocul iernii.
Iar în zilele cînd Zeus face să curgă vinul din ciorchinii acri, dacă pătrunde, dintr-o dată, în casă, o răcoare, e semn că stăpînul, bărbatul de... săvîrşit [83] se află iarăşi înăuntru...
(Lăsîndu-l pe Agamemnon să treacă pragul întliul,
zăboveşte o clipă şi şopteşte o rugă sumbră, cu d.ouă
--s *înţelesuri.)*

f Zeus, o Zeus, prin care toate se duc pînă la capăt,
^îndeplineşte-mi dorirîţeîeT"—
j
Gîndeşte-te cu grijă la ceea ce ţi-e dat să împlineşti !
(Intră şi ea în palat.)
i CORUL
Strofa I
De ce într-una se ridică
această spaimă înaintea
prevestitoarei noastre inimi
şi fîlfîie-mprejurul ei din aripi ?
De ce, neporuncit şi neplătit,
cîntul nostru spune viitorul ?
Oare de ce să nu scuipăm
ca după visele ceţoase [84]
şi, plini de-ncredere stăruitoare,
să ne-aşezăm pe jeţul sufletului nostru ?
S-a irosit atîta vreme
de cînd, pe sub parîme şi ciocuri de corăbii, *•
se spulbera nisipul [85],
şi grei de arme năvăleau
spre Ilion năierii noştri.
Antistrofa I
Ei s-au întors acum acasă ; ne-am încredinţat cu ochii, dăm pentru asta mărturie. Şi totuşi inima-n adîncul nostru boceşte imnul fără liră, cel de la sine învăţatul, cîntul tînguit al Eriniei. Ni s-a topit încrederea preadulce a speranţei. Nu ne înşeală niciodată măruntaiele fiinţei noastre, iar inima ce ni se-nvîrte roată pe diafragmul închinat dreptăţii, ne tălmăceşte numai adevărul. Am vrea să fie toate doar părere

şi grija noastră speriată să cadă, fără-ntruchipare !
Strofa II
într-adevăr, prea multa sănătate
este un ţel nesăţios ;
vecina ei apropiată, boala,
stă pururi gata s-o răstoarne.
Belşugul omului, purces la drum întins,
se frînge de o stîncă nevăzută.
O, dac-ar fi în stare teama,
folosind un scripete după măsură,
să mai descarce din prisosul
atîtor bunuri adunate,
lăcaşul nu s-ar scufunda cu totul,
deşi e înţesat de avuţii.
Marea nu înghite barca.
Zeus şi brazdele de fiecare an
îndepărtează molima înfometării
prin daruri multe şi curgînd de pretutindeni.
Antistrofa II
Dar negrul sînge omenesc,
odată deşertat pe glie,
nimenea nu-l va chema prin farmec
din nou în vinele deschise.

însuşi Asclepios, care scornise
cum să-aducă morţii dintre umbre,
a fost oprit de Zeus,
pentru neturburarea noastră [86].
Vai, dacă Soarta n-ar fi pus hotare
atît de strimte fiecărei sorţi,
inima i-ar da de veste limbii
să-şi verse focul în afară !
Noi însă gemem în durere şi în beznă
şi nu sperăm să depanăm pînă la capăt
vrun sfat folositor
din pieptul nostru mistuit de flăcări.
(Clitemnestra se iveşte iar în pragul porţii.),
/ CLITEMNESTRA
Intră şi tu în casă ! Nu mă auzi, Casandra ?
Deoarece chiar Zeus preablînd a hotărît ca, în acest palat, să te împărtăşeşti din apa noastră sfîntă [87], stînd, între numeroase slugi, lîngă altarul bogăţiei noastre, coboară din car şi nu te umfla de mîndrie !
Însuşi Heracles, fiul Alcmenei, se spune că, odată, a fost vîndut şi nevoit să se înfrupte din pîinea traiului de sclav [88].
Pentru omul silit să îndure asemenea soartă e un straşnic noroc să încapă în mîinile unor stăpîni îmbelşugaţi de multă vreme.
Cei care, fără să fi sperat niciodată, au avut secerişul bogat sunt aspri cu sclavii în toate şi necruţători.
Din partea noastră vei primi ceea ce porunceşte obiceiul.
(Casandra tace, neclintită.) ,
CORIFEUL *(Casandrei :)*
Ţie ţi-a vorbit cu limpezi cuvinte. Eşti căzută în năvodul sorţii.
Supune-te de ţi-a fost dat să te supui ; ori, poate, ai de gînd să te împotriveşti ?
CLITEMNESTRA
De nu cumva grăieşte într-o limbă necunoscută şi barbară ^ ca piuitul rîndunicii, voi căuta, cu voie bună, s-o înduplec, şi să-i împlînt în inimă cuvîntul meu.
CORIFEUL *(Casandrei:)*
ŢOrmeaz-o ! Sfatul ei, în starea ta de prinsă, este cel
mai nimerit."!

iSupune-te şi părăseşte jeţul tău din car. *(Casandra stăruie să tacă.)*
CLITEMNESTRA
N-am vreme să mai zăbovesc aici, la poartă.
Lîngă vatra şi buricul casei, stau pregătite oile de jertfă, aşteptînd cuţitul.
Dacă e să mă urmezi, nu pierde timpul, iar dacă nu îmi înţelegi rostirea, tu fiind străină limbii noastre, în lipsa glasului, vorbeşte-mi, cum fac sălbaticii, cu mîna.
(Casandra rămîne nemişcată.)
CORIFEUL
Străina cred că ar avea nevoie de un tălmaci cu graiul desluşit.
Arată ca o lighioană înhăţată de curînd.
CLITEMNESTRA
Desigur c-a înnebunit şi că-şi ascultă mintea rătăcită, dacă, smulsă din cetatea biruită ieri, nu ştie să poarte zăbala, decît împroşcînd un suflu de spumă sîngerie.
N-am să mai vorbesc în gol, doar pentru ca ea să
mă înfrunte.

(Intră in palat.)
CORIFEUL
Sunt năpădit de milă şi nu mă pot întărită. (Nefericito, haide, părăseşte-ţi carul, urmează voia sorţii, încearcă-te la jug !
(Casandra mai stă o vreme neclintită cu ochii pironiţi asupra statuii lui Apolo, zeul drumurilor, apoi izbucneşte, fără să coboare din car :J
CASANDRA Strofa I
Vai, vai, pămînt şi cer ! Apolon, Apolon !
CORIFEUL
De ce îl cheamă, gemînd, pe Loxias [90] ? Lui nu i se cuvin cîntările de jale.
CASANDRA
, Antistrofa I
Vai, vai, pămînt şi cer ! Apolon, Apolon !
CORIFEUL
Cu glas mîhnit îl strigă iar pe zeul care nu are ce să caute în bocetele de durere.
CASANDRA
Strofa II
*V ; Apolon, Apolon,
ocrotitorule de drumuri [91] !
Apolon, tu mă pierzi [92] !
Mă pierzi atît de lesne înc-o dată.
CORIFEUL
Vrea oare să-şi prezică amarnicul destin ? Suflarea zeului răzbate din inima-i de sclavă.
CASANDRA Antistrofa II
Apolon, Apolon, ocrotitoruie de drumuri !
60
61
' Apolon, tu mă pierzi ! Unde m-a dus cărarea ta, sub ce acoperiş ?
CORIFEUL
în casa lui Atreu, ţi-o spunem noi, dacă nu ştii ; rostind şi tu la fel nu vei grăi minciună.
CASANDRA Strofa III
Vai, spune mai degrabă, sălaş urît de zei şi martor la blestemăţii fără de număr, ce au făcut să curgă viaţa unui frate şi capete să cadă retezate, o măcelărie de bărbaţi cu sînge băltind în ţărînă <
CORIFEUL
Îmi pare că străina caută ca o căţea ; adulmecă o urmă şi va da de sînge.
CASANDRA Antistrofa III
Ah, aceste mărturii sunt de crezut aceşti copilaşi ce plîng sub cuţit, şi-aceste cărnuri fripte din care-nfulecă un tată.
CORIFEUL
Noi faima ta de ghicitoare ţi-o cunoaştem, dar nu avem aici nevoie de profeţi.
62
CASANDRA Strofa IV
Vai, ce se pune la cale acolo,
ce altă cumplită durere se pune la cale
în palatul acesta,
durere cumplită şi crudă,
de neîndurat pentru rude,
de nevindecat ?
Vai, ajutorul e departe !
CORIFEUL
Nu sunt în stare să-nţeleg ce prevesteşti, dar cele întîmplate le cunosc; le strigă toată ţara.
CASANDRA — Antistrofa IV
Nemernico, nu te-nfioară fapta-aceea
Pe soţul tău ce a-mpărţit
acelaşi pat cu tine
îl scalzi în baie mai întîi,
pe urmă, cum să spun sfîrşitul ?

Se va petrece cît mai iute.
Ea braţele, pe rînd, şi le va-ntinde
şi le va lungi ca să lovească.

<*k*

>

CORIFEUL

Acum pricep şi mai puţin : după enigme, iată oracale întunecate ; mă simt neputincios.

CASANDRA Strofa V

Amar şi vai, amar şi vai ! Ce se arată ? Să fie un năvod din Hades ? Ba nu ! Adevărata plasă

63

e chiar părtaşa de-aşternut, acum părtaşa de omor. Iar ceata Eriniilor, legată nezdruncinat de neamul acesta, să-nalţe ritualul strigăt, ca la doborîrea unei jertfe hărăzită să fie ucisă cu pietre [94] !

CORIFEUL

De ce să năpusteşti peste aceste case strigătul înalt al Eriniilor ? Cuvîntul tău mă îngrozeşte.

S.

CORUL

Spre inimile noastre năvăleşte
o undă galbenă, precum şofranul,
la fel ca valul, care le-nsoţeşte
luptătorilor căzuţi sub lance
licăririle din urmă ale vieţii,
în clipa cînd moartea s-apropie zornic.

CASANDRA Antistrofa V

Păzea, păzea, fereşte-te de vacă !
In capcana unei pînze a făcut să-i cadă
taurul cu negre coarne.
Ea din preajmă îl izbeşte,
el se surpă-n scăldătoarea plină.
Aflâ de la mine destinul unei căzi
de viclenie şi de sînge !

CORIFEUL

Eu nu mă laud că aş fi cunoscător iscusit de oracole, dar spusele acestea menesc nenorocire.

CORUL

Cînd izvoreşte oare din oracol pentru muritori vreo ştire bună ?

64

într-adevăr vestind numai nenorociri, profeţii cu arta rostirii bogată revarsă pretutindeni frica.

CASANDRA Strofa VI

Vai mie, sărmana de mine ! Vai, soarta mea nefericită ! Durerea mea o torn în craterul [95] de jale şi-o strig. Unde m-ai călăuzit, *L* sărmana de mine(©? î Oare nu ca să mor şi eu cu aiţii-mpreună ?

CORUL

îţi rătăceşte mintea, pradă unui zeu, de vreme ce-nalţi despre tine un astfel de cîntec necîntec ! La fel, privighetoarea galben-aurie, ţipînd fără oprire „Itys ! Itys !"[97], în inima-i năpăstuită, vai, suspină despre o viaţă prea împovărată de florile obidei.

CASANDRA Antistrofa VI

Vai, vai, nu-mi aminti ursita
privighetorii cu atît **de** gingaş **viersul** !
Zeii au plămădit în jurul ei
un trup înaripat;
fără plînsetele sale
traiul său ar fi nespus de dulce.
Eu, în schimb, sunt hărăzită
să fiu despicată
de fierul cu două tăişuri.

65

CORUL *

Cine-ţi dezvăluie aceste

nenorociri copleşitoare,
trimise năvalnic de zei ?
Cine te-nvaţă să cînţi răspicat
oracolele fioroase | şi-n cîntece de jale cadenţate, \sşi-n melodii ascuţite ?
Cine-ţi şopteşte înţelesul
acelor cuvinte de rău grăitoare
pe drumul profeţiilor tale ?
CASANDRA Strofa VII
Vai, nuntă, nuntă a lui Paris,
pierzania dragilor mei !
Vai, Scamandros, băutura ţării mele,
pe malurile tale am crescut,
prin grija ta, oropsita de mine !
Dar în curînd voi proroci
la rîurile Kokytos
şi Aheron, pe maluri [98].
CORUL
Prea desluşite ţi-s cuvintele rostite ;
pînă şi-un prunc le-ar înţelege.
Ca o muşcătură sîngeroasă,
ne încearcă gîndul sorţii tale-ndurerate,
cînd te-auzim că-ţi strigi
năpastele tînguito,are.
CASANDRA Antistrofa VII
Vai cazne, cazne ale ţării mele de-a pururi nimicită !
Vai, jertfe aduse de tata
spre mîntuirea meterezelor cetăţii,
nenumărate ucideri
de boi ce păşteau prin poienile noastre !
Zadarnic ne-a fost orice leac !
Cetatea Ilion şi-a îndurat ursita
iar eu, cu sufletul fierbinte,
voi fi surpată pe pămînt.
CORUL
Acest oracol nou se leagă de cele dinainte. Poate un daimon " plin de ură s-a năpustit asupra ta, cu grea povară şi te sileşte să cînţi aceste dureri suspinate şi dătătoare de moarte. Iar noi, împiedicaţi, nu bănuim sfîrşitul. *(Casandra îşi desprinde privirile de pe statuia lui Apolo şi coboară din car.)*
CASANDRA
Oracolul, acuma, nu se va întrezări numai prin văluri, ca o tînără mireasă, ci va ţîşni, suflînd puternic, în faţa răsăritului de soare şi va rostogoli înspre văpaia Iui talazul unei încercări şi mai cumplite.
Deci, să vă luminez fără enigme.
Depuneţi mărturie, că am adulmecat, cu nările-n cărare, urmele unor nelegiuiri străvechi.
Nu se desprinde niciodată de acest acoperiş un alai de glasuri, potrivite laolaltă, ce nu răsună molcom şi nu grăiesc de bine.
Ca să-şi aţîţe îndrăzneala tot mai mult, ceata petrecăreaţă care zăboveşte în palat s-a îmbătat cu sînge omenesc şi nu mai poate fi gonită, ceata Eriniilor acestui neam.
Pururi lipite de aceste ziduri, imnuie imnul despre cea dintîi fărădelegă.[100]'; pe urmă blestemă culcuşul fratelui, nemernic pentru cel care l-a pîngărit[101].

Am tras în ţintă cu săgeata sau am nimerit alături ? ■ Sunt o ghicitoare mincinoasă, care bate şi sporovăieşte pe la porţi ?
Mărturiseşte, jură-te, că nu ai auzit nici un cuvînt despre păcatele străvechi ale acestei case !
CORIFEUL
Cum ar putea să lecuiască oare chezăşia unui jurămînt, oricît ar fi de răspicat ?
Mă mir cum tu, crescută dincolo de mare şi străină, te întîlneşti mereu cu adevărul, ca şi cum l-ai fi

văzut cu ochii.
CASANDRA
Apolo ghicitorul m-a înzestrat cu harul ăsta. CORIFEUL
Adevărat e zvonul că, deşi fjind un zeu, a fost cuprins şi el de pofta dragostei^ ?
CASANDRA
Odinioară m-aş fi ruşinat să pomenesc despre iubirea lui.
CORIFEUL
Aşa e omul, mîndru, în vremurile fericite. CASANDRA
Zeul, aprins de patimă, lupta din răsputeri 3a mă cîştige.
, CORIFEUL
V-aţi dedat cumva la munca zămislirii, după noima tuturor ?
68
CASANDRA
I-am făgăduit lui Loxias, dar nu mi-am ţinut legămîntul.
CORIFEUL
Erai înzestrată încă de-atunci cu meşteşugul divin al prezicerii ?
CASANDRA
încă de-atunci proroceam suferinţele patriei mele. CORIFEUL
Şi cum ? Ai fost cruţată de mînia lui Apolo ? CASANDRA
Din clipa cînd l-am înşelat, nimeni nu a mai crezut în spusa mea.
CORIFEUL
Dar nouă ni se pare că oracolele tale nu sunt mincinoase.
CASANDRA
Vai, vai, alei, nenorociri !
Iar mă căzneşte viitoarea dreptei preziceri, cumplita ; mă turbură năpraznieul ei cîntec.
Priviţi la tinerii aceia, iscaţi în preajma casei, asemeni unor arătări de vis ; parcă ar fi copii ucişi de dragii lor părinţi !
Iată mîinile pline de cărnuri, bucăţi din trupurile lor spre demîncare !
Ei duc o groaznică povară de măruntaie şi de vintre, din care însuşi tatăl lor s-a înfruptat.
69
Acum să vă rostesc de ce urzeşte răzbunare un nemernic leu.de casă[103], oploşit în aşternut, pîndind, alelei, întoarcerea stăpînului meu, al meu, deoarece mi-e dat să-i port jugul de sclavă !
fMaimarele peste corăbii, nimicitorul Troiei, nu ştie ce ptlne la cale, spre nenorocul lui, căţeaua haină, pacostea făţarnică, a cărei limbă spune şi îndrugă despre sufletu-i voios !
îndrăzneala sa e nestrunită, parte femeiască ucigaşă de bărbatT}
Cum sa numesc dihania respingătoare ?
Şarpe, ce se leagănă cînd înapoi, cînd înainte, Skylla[104], cuibărită între stînci, pierzanie pentru corăbieri, mumă clocotind de ciudă, scăpată din Hades, care împroaşcă un război neostenit peste rudele sale ?
Ce ţipăt a scos de izbindă, atotulsfruntata, ca un luptător victorios în bătălie ! Nimeni să nu-şi închipuie -că-i bucuroasă pentru o întoarcere mîntuitoare !
Puteţi să mă credeţi sau nu, totuna-mi este !
Ceea ce trebuie să vie se va împlini, iar tu, cuprins de milă, vei mărturisi îndată că am profeţit preabine adevărul.
CORIFEUL
Ai vorbit despre ospăţul pregătit anume lui Thyestes din carnea copiilor săi.
Am înţeles, cutremurat de un fior, şi mă cuprinde teama, cînd aud că rosteşti adevărul, nu copia lui zugrăvită.
In privinţa celorlalte vorbe ale tale, mintea mea, năucă, iese din făgaş.
CASANDRA
Am spus că vei vedea cu ochii sfîrşitul hărăzit lui ^Agamemnon.
CORIFEUL
| încetează, nefericito, adoarmă-ţi gura ! 70

CASANDRA

Nu este nici un leac pentru năpasta prevestită. CORIFEUL

Nu, dacă e dat să se întîmple. Fie să nu se ;

împlinească !

CASANDRA

Poţi să te rogi ; ei tocmai pregătesc omorul. CORIFEUL

Ce om pune la cale asemenea nelegiuire dureroasă ? CASANDRA

Prea te îndepărtezi de miezul oracolelor mele. CORIFEUL

Într-adevăr, nu înţeleg capcana care tocmai se întinde.

CASANDRA

Totuşi, eu ştiu să mă fac înţeleasă în limba helenilor. CORIFEUL .

La fel şi zeul pythian, deşi sunt greu de tălmăcit oracolele sale.

CASANDRA , .

Vai ! Ce foc mă pustieşte ? Cum năvăleşte peste mine ! Vai mie, Apolon Lykeios[105], vai mie !

71

Ij

'i;:Mv ii !■

Ea însăşi, leoaica pe două picioare, care s-a tăvălit cu lupul în lipsa de acasă a nobilului leu, mă va ucide, sărmana de mine !

în vasul cu venin amestecjL turnînd, şi răzbunarea sa şi o simbrie pentru mine'ES/

Ascuţind jungherul împotriva soţului, ea vrea să îl_, omoare drept pedeapsă pentru vina de-a mă fi adus aicy

De ce mai port aceste fleacuri vrednice de rîs, toiagul şi bentiţele de ghicitoare de la gît ?

Am să vă stric, mai înainte de a muri şi eu !

(Se leapădă de însemnele profeţiei, îşi rupe toiagul, îşi azvîrle panglicile pe pămînt.)

Fiţi blestemate ! Mă bucur să vă ştiu risipite pe jos.

Daţi-i şi alteia nenorocire din belşug !

Priviţi, însuşi Apolo mă despoaie de straiul profeţesc, după ce el însuşi a lăsat, deşi purtam acest veşmînt, să fiu cumplit batjocorită şi de duşmani şi de prieteni, fără pricină, de toată lumea.

Mi se spunea „haimanaua", ca unei prezicătoare de răspîntii, ca unei biete cerşetoare hămesite.

Şi-acum prorocul, care m-a schimbat în prorocită, m-a însoţit chiar el spre nenorocul dătător de moarte.

Aici, în loc de-altarul casei părinteşti, mă aşteaptă numai un butuc, care va fi împurpurat de sîngele fierbine al înjunghierii mele.

* Dar zeii nu vor îndura să pier cu nedreptate : se va ivi altcineva, un alt răzbunător, un vlăstar ucigător de mamă, care va răsplăti omorul unui tată.

Rătăcind în exil, alungat din pămîntul acesta printre străini, se va întoarce să închidă cît mai sus acoperişul ^chinurilor înălţat pentru ai săi.

îl va călăuzi chemarea rugătoare a tatălui său prăbuşit.

La ce bun să mă înduioşez de mine astfel şi să mă tînguiesc ?,

După ce am văzut, întîi, oraşul Ilion pătimind ceea ce i s-a dat să pătimească, îi văd şi pe cuceritorii aceleiaşi cetăţi pierind, precum am spus-o, pedepsiţi de cer.

Iar eu, plecînd, voi îndura pînă la capăt, mă voi < supune morţii, căci pentru mine zeii au făcut un mare jurămînt.

72

(întorcîndu-se, priveşte spre faţada palatului.)

Mă închin acestor porţi ale lui Hades.

Fie-mi hărăzită doar o lovitură la locul potrivit, care să-mi închidă ochii, fără zbateri, în curgerea de sînge blînd ucigătoare !

CORIFEUL

O preanefericită şi preaînţeleaptă Casandra, mi-ai amintit atît de multe.

Dar dacă ştii, într-adevăr, ce soartă-ţi este hotărîtă, de ce să te îndrepţi cu-atîta îndrăzneală spre altar, ca o juncă mînată de zei ?

CASANDRA

Nu mai încape scăpare, nu mi se mai îngăduie, străinilor, nici o clipită.
CORIFEUL
Cine trăieşte deplin, pînă la cele din urmă, e socotit a fi mai presus decît timpul.
CASANDRA
Nu, iată ziua ! Prea mărunt ar fi cîştigul dacă aş fugi. . CORIFEUL
Să ştii, curajul tău e pe măsura neînfricatei tale inimi.
CASANDRA
Fericiţii n-au prilejul să audă asemenea laude. CORIFEUL
A muri în slavă e un har al cerului.
73

CASANDRA
Vai ţie, tată, vai, fiilor tăi cei de seamă [107] ! *(îşi acoperă capul cu vălul şi urcă spre palat, dar după cîţiva paşi, dintr-odată se întoarce.)*
CORIFEUL
Ce s-a întâmplat ? Ce spaimă te alungă înapoi ? CASANDRA
(îngrozită :)
Vai, vai !
CORIFEUL
Ce sunt aceste vaiete ? Ce grozăvie se iscă în inima ta ?
CASANDRA
Aceste case duhnesc de omor şi vărsare de sînge ! CORIFEUL
Şi cum să nu ? Pare a fi mirosul jertfelor ce pîlpîie pe vatră.
CASANDRA
S-ar spune că sunt aburi care răbufnesc dintr-un mormînt.
CORIFEUL
Vorbeşti de o tămîie care nu e siriană. CASANDRA
Voi merge să mă vaier pentru morţi, pentru destinul meu şi al lui Agamemnon.
74
Destulă mi-a fost viaţa.
(Se îndreaptă iară spre palat, dar se opreşte iară şi se întoarce.)
Alei, străinilor, nu sunt o pasăre ce piuie de spaimă înaintea unei tufe !
Vreau doar, cînd voi fi moartă, să mărturisiţi, în locul meu, pentru acestea toate, în clipa cînd, în schimbul meu, femeie stinsă, va fi să piară o altă femeie, şi cînd, în schimbul unui bărbat surpat de nevastă, va fi să cadă alt bărbat.
Atît vă cer fierbinte ca dar de ospeţie, în pragul morţii mele.
CORIFEUL
Sărmana de tine, mi-e milă pentru soarta-ţi prevestită.
CASANDRA
Nici un cuvînt mai mult !
Nu vreau să-mi cînt eu însămi bocetul.
Spre soare se înalţă rugăciunea mea, spre cea mai din urmă lumină.
Fie ca răzbunătorii mei să le dea celor ce m-au ucis aceeaşi plată pentru moartea unei sclave, o pradă lesne de răpus!
(Intră resemnată în palat. Poarta se închide, grea, în urma sa.)
CORIFEUL
Vai, rosturile omului mîhnite !
Fericirea lui pare a fi doar un desen cu umbre.
Cînd se abate, nenorocul prin cîteva mişcări şterge desenul, ca un burete umed.
Mai mult pentru această rînduială decît pentru cele întîmplate mă năpădeşte mila.
Muritorii nu se satură de propăşire niciodată.

De ea nu se lipseşte nimeni şi n-o îndepărtează de la
75
casa lui cu un deget ameninţător, spunîndu-i : „Nu pătrunde !"
Zeii fericiţi i-au hărăzit acestui om să cucerească ţara Troiei.
Iată că s-a întors acasă, împovărat de zei cu slavă.
Dar de va trebui să dea acuma socoteală pentru sîngele pe care l-au vărsat înaintaşii lui, pierind şi el, după atîtea stingeri, şi-apoi stîrnind un şir întreg de alte morţi, cine, aflîndAceasta, cine dintre muritori se va mai lăuda c-a fost plămădit spre un destin scutit de rele?
(Agamemnon strigă jalnic din lăuntrul palatului.)
AGAMEMNON
Vaaai ! M-a străpuns în adînc o rană de moarte. CORIFEUL
(aproape în şoaptă:)
Tăcere ! Cine strigă din palat rănit de moarte ?
AGAMEMNON
(cu voce de spaimă, sfîrşită :)
Vai mie, vai, din nou, a doua lovitură !
CORIFEUL)
v
(la fel:)
Sunt vaietele regelui, s-a făptuit omorul !
Să ne unim cu toţii, să ne sfătuim temeinic.
AL DOILEA COREUT \
(energic:)
Aflaţi părerea mea ; să strigăm cetăţenilor : „Veniţi la palat ! Ajutor !"
76
AL TREILEA COREUT t
Părerea mea e să ţîşnim cit mai degrabă, să dovedim omorul pînă e sabia plină de sînge proaspăt--------
AL PATRULEA COREUT*
împărtăşind acelaşi gînd şi eu, vă îndemn să trecem la faptă ; nu-i timp să şovăim.
AL CINCILEA COREUT |
Să amînăm spre a vedea; acesta este numai începutul, vestirea unei tiranii, pe care ei o pregătesc pentru cetate.
AL ŞASELEA COREUT >
De ce lăsăm să fugă timpul ? Ei sfarmă în picioare faima de a fi şovăitori şi nu îngăduie să le adoarmă braţul.
AL ŞAPTELEA COREUT \
Nu ştiu ce sfat să vă întind ; pînă şi omul hotărît se cade mai întîi să chibzuiască.
AL OPTULEA COREUT \
La fel socot şi eu ; nu cred că mortul va învia dacă-i vom da poruncă noi.
AL NOUĂLEA COREUT
i
Cum ? Numai pentru a scăpa cu viaţă să ne plecăm stăpînilor ce pîngăresc lăcaşul ?
AL ZECELEA COREUT .'
Ruşine de neîndurat! Mai bine să murim ! Moartea e mai blîndă decît tirania.
77
AL UNSPREZECELEA COREUT
Fără dovezi, numai din faptul c-^a ţipat nu poate fi ghicit sfîrşitul unui om.
\ AL DOISPREZECELEA COREUT
Numai cînd afli ceva limpede ai dreptul să te răzvrăteşti.
A bănui şi a cunoaşte nu-i totuna.
CORIFEUL
Eu sunt de partea celor oare cred că trebuie să ştim deschis ce soartă i s-a hărăzit lui

Agamemnon.
(Se deschide cu zgomot poarta regală. In prag l păşeşte Clitemnestra, cu spada însîngerată în mînă. înăuntru, prăbuşit în cadă, se vede Agamemnon mort, înfăşurat în plasă. Lîngă el, zace cadavrul Casandrei.)
CLITEMNESTRA
Nu îmi va fi ruşine să dezmint atîtea vorbe ce le-am rostit mai înainte, la strîmtoare.
Cum pare altfel să-ţi asţâmperi ura faţă de ace] pe care îl urăşti, cu toate că tu te prefaci a-l îndrăgi, decît întinzîndu-i o capcană mai presus de orişice scăpare.
De-atîta vreme m-am gîndit la încercarea asta !
Aşadar, a venit răzbunarea victorioasă, pînă la urmă.
Stau neclintită chiar în locul unde am lovit; acum fapta este săvîrşită.
Nu voi tăgădui, am pus la cale totul, astfel încît feciorul lui Atreu să nu poată fugi din faţa morţii şi nici s-o poată da de-o parte.
Arunc asupra lui o plasă din care nu este scăpare, un năvod pescăresc, un strai de mărire vicleană, şi îl lovesc„de_d»uă-ori ; el scoate două urlete, mădularele Mse înmoaie, şi cînd se năruie, lovesc din nqu, a treia oară, prinos vărsat lui Zeus cel de sub glie, Mîntuitorul morţilor[108].
\
Atunci, zăcînd, el îşi dă duhul, iar sîngele, ţîşnind din rănile străpunse, mă împroaşcă, picături întunecate, nu mai puţin plăcute pentru mine, decît e rouă sclipitoare, dar dumnezeiesc, pentru seminţele din muguri.
[Xcestea-s faptele, cinstiţi bătrîni din Argos ; fie că suntpe placul vostru, fie că nu vă plac, eu tot mă laud pentru ele.
De-ar fi îngăduit să i se toarne libaţii unui leş, ar fi pe drept s-o facem pentru omul ăsta, mai mult decît pe drept!,
El a umplut craterul în acest palat ou atîtea rele blestemate, încît, sosind aici, a trebuit şi el să-l soarbă dintr-o dată.
CORIFEUL
Rostirea gurii tale sfruntate mă uimeşte, cînd te făleşti pe seama soţului, cu astfel de cuvinte.
CLITEMNESTRA
Mă puneţi la-nceroare, mă luaţi drept o femeie fără minte.
Vă spun din inimă netremurată şi să vă fie limpede, toţuna-mi este de mă lăudaţi sau veştejiţi.
Acesta-i Agamemnon, soţul meu, iar mîna mea cea dreaptă l-a preschimbat în leş, — isprava unei bune lucrătoare !
Asta e !
CORUL ■ Strofă
Ce iarbă rea, hrănită
de musturile gliei,
ai înghiţit, femeie [109],
ce băutură scoasă din valurile mării,
încît făptuind un năpraznic omor,
ai socotit că poţi înlătura

şi spulbera ocările strigate
în gura mare de popor ? I Vei fi despărţită de ţară, 'n puternic lovită de ura cetăţii.
CLITEMNESTRA
Acum mă osîndiţi să fiu gonită din oraşul Argos de ura cetăţenilor şi de ocările strigate de popor în gura mare, dar nu v-aţi ridicat, atunci, împotriva bărbatului care, nepăsător, ca unul ce-şi alege un cap de vită pentru jertfă din belşugul de oi al turmelor sale miţoase, şi-a jertfit-o

pe copila lui — rodul preascump al pîntecelui meu — ca să îmbuneze vînturile TradeiC^r
Oare nu el trebuia izgonit din pămîntul acesta, spre ispăşirea pîngăririi sale ?
In schimb, v-aţi ,şi iscat aprigi judecători, îndată ce aţi auzit de fapta mea.
Să ştiţi, n-aveţi decît să mă ameninţaţi, sunt gata să vă stau împotrivă.
Biruiţi-mă cu vlaga mîinii voastre şi veţi fi stăpînii mei !
Dar dacă vreun zeu va hotărî altminteri, va fi prea tîrziu să mai deprindeţi, învăţînd, ce este o purtare înţeleaptă.
CORUL Antistrofă
] Eşti plină de gînduri semeţe ;] ai grăit cuvinte nebune.
Iată cum inima ta,
după omorul de groază ce te-a mînjit,
în sminteala ei, soooate
că pata cea grasă de sînge
îţi sade preabine pe frunte ! , | Neîndrăgită, despărţită de prieteni, 1 vei primi, răsplată, rană pentru rană !
CLITEMNESTRA
Nu vreţi să luaţi aminte la cumpăna jurămintelor mele ?
Să-mi fie martore şi Dike, răzbunătoarea fetei mele, şi Ate şi Erinys, cărora le-am înjunghiat omul acesta, că; în palatul meu nu se va furişa nici măcar umbra spaimei, atîta vreme cît Egist'^^la fel ca şi pînă acum, va sta în preajmă, să-mi aprindă focul vetrei şi să mă ajute cu bunăvoinţa sa.
El este scutul mare al îndrăznelii mele.
lată-l la pămînt pe omul vătămător pentru nevasta lui şi plin de miere pentru multe Chryseis la Troia [112].
Şi ea, de-asemenea, captiva, prorocită şi văzătoarea semnelor divine, tovarăşa-i de aşternut, iat-o culcată, credincioasă, lîngă el precum au împărţit, deopotrivă, şi pe mare scîndurile navei !
Amîndoi au îndurat ceea ce li se cuvenea.
El a căzut aşa cum aţi aflat.
Ea, dimpotrivă, ca o lebădă, şi-a suspinat cîntul de moarte, cel din urmă, şi s-a întins apoi lîngă ibovnic.
Tocmai mie s-a găsit bărbatu-meu să mi-o aducă, dar pentru mine pipărat întru atîta slavă[113]!
CORUL Strofa I
Vai, moartea să vină degrabă,
fără dureri ascuţite,
fără zacere-n patul de chinuri,
şi să ne-aducă somnul ce ţine de-apururi,
ce nimic nu-l sfîrşeşte, căcifmort e
preabunul paznic al nostru, '
căruia mult i-a fost dat să îndure
din pricina unei femei,
şi-atum să-şi năruie viaţa
prin altă femeie.
80
CORIFEUL
CORUL
Alei, Helena cea smintită, ea singură a nimicit, sub zidurile Troiei, atît de multe suflete, prea multe ! ı .
CORUL
Ai săvîrşit acum şi fapta de pe urmă, ^^ ce nu va fi dată uitării,
vărsarea sîngelui cu neputinţă de spălat.

într-adevăr, odinioară,
s-a cuibărit în casă Eris,
cearta de nezdruncinat în pornirea-i
de-a spulbera un bărbat.
CLITEMNESTRA
De ce, sub povara durerii, voi chemaţi o ursită de moarte ?
Nu vă stîrniţi împotriva Helenei mînia, ca şi cum singură ea, ucigaşă de oameni, ar fi făcut să piară atîtea suflete de luptători danai şi nouă, tuturor, ne-ar fi tăiat o rană pururi deschisă !
CORUL Antistrofa I
Daimon căzut peste casă
şi peste capetele celor doi
urmaşi ai lui Tantal[114], tu te slujeşti,
de femei la fel de sfruntate[115],
că să birui, muşcînd din inima noastră !
Iat-o pe asta, înfiptă pe leş
ca un corb al năpastei,
cum, după .datină, croncăne
cîntecul său de izbîndă !
CORIFEUL
■>'*> Alei, Helena cea smintită, ea singură a nimicit, sub zidurile Troiei, atît de multe suflete, prea multe !

^^ Ai săvîrşit acum şi fapta de pe urmă, ce nu va fi dată uitării : vărsarea sîngelui cu neputinţă de spălat, într-adevăr, odinioară, s-a cuibărit în casă Eris, cearta de nezdruncinat în pornirea-i de-a spulbera un bărbat.
CLITEMNESTRA
Acum voi îndreptaţi greşeala gurii voastre, amintind de daimonul de trei ori îngrăşat pe seama neamului acestuia[116].
El ne aprinde-n măruntaie această poftă lacomă să lingă sînge şi pînă să se-nchidă răul vechi, o altă rană se deschide.
CORUL Strofa II
Cumplit, cumplit pentru această casă \ şi năpustit spre răzbunare, ") e daimonul de tine pomenitul.
Vai, amintirea dureroasă
a unei sorţi nesăturate de năpaste,
alei, trimise din porunca
lui Zeus, temeiul tuturora,
care pe toate le-mplineşte !
Ce se încheie oare pentru oameni
fără voinţa lui Zeus ?
Este ceva să nu fie lucrare divină?

CORIFEUL
Vai
Vai, basileul nostru, basileu, cum să te plîngem, cum să-ţi grăim din toată dragostea inimii noastre *T*^

Trupul tău zace înfăşat în aceste fire de păianjen ; suflarea vieţii tale s-a stins de o moarte nelegiuită !
CORUL
Vai nouă, tu zaci în patul nevrednic de tine, lV îmblînzit de o moarte vicleană,
lovit de arma soţiei cu două tăişuri !

CLITEMNESTRA
îv
l-Vă lăudaţi a crede că aceasta este fapta mea.
' Nici măcar să nu maij spuneţi că aş fi nevasta lui Agamemnon/\
Sub trăsăturile femeii celui răposat, e vechiul şi neînduratul duh răzbunător al lui Atreu, al gazdei ticăloase, duhul oare a dat osîndă, jertfind un om în toată firea, ca să răzbune sfîrtecarea unor prunci.
CORUL Antistrofa II
|Tu, nevinovată de acest omor ? fCine s-aducă mărturie pentru tine ? în ce fel ? Cum ? Chiar dacă te ajută duhul răzbunărilor acestui neam ! Cînd Ares cel negru şi silnic deschide să curgă în valuri viaţa familiei voastre, e semn că se-ntoarce dreptatea pentru copiii mîncaţi la ospăţ, aşa cum o cere şi sîngele lor închegat în ţărînă.
CORIFEUL
v» Vai, basileul nostru, basileu, cum să te plîngem, cum să-ţi rostim din toată dragostea inimii noastre ?
Trupul tău zace înfăşat în aceste fire de păianjen ; suflarea vieţii tale s-<a stins de o moarte nelegiuită.
CORUL
Vai nouă, tu zaci în patul nevrednic de tine, îmblînzit de o moarte vicleană, lovit de arma soţiei cu două tăişuri !
CLITEMNESTRA
Nu, nu ar fi avut sfîrşit nevrednic, dar însuşi el, odinioară, şi-a strecurat în casă moartea vicleană.
Rodului meu, ce mi l-a.dăruit,,Ifi^emeLir^le^amarnic jeliteî, *i-a* hărăzit un destin pe_ care l-a-ndurat apoi şi eT,~dupa^dreptate...
SXnu se mai poarte măreţ în lumea lui Hades ! / Moartea, prin sabie, l-a doborît pe cel care se cuvenea \să plătească pentru fărădelegea lui.
CORUL Strofa III
Suntem la strîmtoare, nici un ajutor temeinic nu ne scade frica, încotro să ne întoarcem ? Se năruie casa.
Ne cutremură ropotul ploii de sînge ce prăbuşeşte palatul : adevărată rupere de nori. Pregătind o nouă pedeapsă, ursita-şi ascute pe o gresie nouă tăişul dreptăţii.
CORIFEUL
Vai, Glie, Glie, pentru ce nu te-ai deschis să mă primeşti pe mine în adînoul tău, mai înainte să văd cadavrul acesta, întins în patul scăldătorii cu pereţi de-argint ?
Cine-i va săpa mormîntul ?
Cine-i va suna cîntul de jale ?
84
Indrăzni-vei oare tu, vei îndrăzni, după ce ţi-ai omorîti bărbatul, să-l boceşti, să-i închini cinstire necinstită sufletului său, drept ispăşire pentru fapta-ţi cumplit de ticăloasă ?
CORUL
: Cine se va-ngriji, din inimă curată, V* să rostească lauda funebră la marginea gropii acestui dumnezeiesc bărbat, sfîşiindu-şi cu mîinile faţa năpădită de lacrimi ?
CLITEMNESTRA
Nu-i lucrul vostru să vă faceţi grijă pentru asta.
Prin_ minea căzut^ a rajx>satjji*se* va jpunein mormînj^ jîără plîngerile neajnurilpr;._sale_.
X5oar Ifigenfâ™nîca"Iui, cu gingăşie îşi va întîmpina părintele, cum se cuvine, pe malul rîului cu ape iuţi al suferinţelor [m], îl va cuprinde-n braţe şi îl va săruta.
CORUL
Antistrofa III f [1] La jignire se răspunde cu jignire ;
a judeca e anevoie. " Cel care voia să prindă este prins, i cel care a ucis plăteşte toată datoria ! \ Va dăinui o lege, cît Zeus va dăinui pe tron : ; „Vinovatului pedeapsă !" î E scris în noimele divine. *
O, de-ar stîrpi cineva din palat ; sămînţa blestemului ! *l* Neamul acesta-i lipit de năpastă.
CORIFEUL

^t? Vai, Glie, Glie, pentru ce nu te-ai deschis să mă primeşti pe mine în adîncul tău, mai înainte să văd

86

cadavrul acesta, întins în patul scăldătorii cu pereţi de-argint ?

Cine-i va săpa mormîntul ?

Cine-i va suna cîntul de jale ?

îndrăzni-vei oare tu, vei îndrăzni, după ce ţi^ai omorît bărbatul, să-l boceşti, să-i închini cinstire necinstită sufletului său, drept ispăşire pentru fapta-ţi cumplit de ticăloasă ?

CORUL

ine se va-ngriji, din inimă curată, să rostească lauda funebră la marginea gropii acestui dumnezeiesc bărbat, sfîşiindu-şi ou mîinile faţa năpădită de lacrimi ?

CLITEMNESTRA

Acum, în sfîrşit, aţi rostit adevărul.

Eu vreau să fac un schimb de jurăminte cu daimonul urmaşilor lui Pleisthenes [118] : îmi voi îndura, deşi mi-e greu, ursita, pentru ca mai tîrziu duhul acesta să plece din lăcaşul nostru şi să sleiască altă stirpe, prin morţi săvîrşite de mîinile rudelor.

Şiţmă voi mulţumi cu partea mai măruntă din bunurile noastre, dacă voi izbuti să alung din casă această nebunie de ucideri dintre neamuri.

(Aruncă sabia din mină. Năvăleşte Egist, urmat de o *gardă înarmată, şi se opreşte în faţa cadavrului lui Agamemnon.f^*

Vt *X {_* ^ EGIST

O, lumină bucuroasă a zilei, care mi-ai adus dreptatea !

îmi este limpede acum că sunt în lume zei răzbunători ai muritorilor, care de sus veghează peste nelegiuirile pămîntului.

Azi l-am văzut, în pînza Eriniilor ţesută,

8?

pe bărbatul ăsta, prăbuşit fără suflare, spre toată mulţumirea mea, ca să plătească pe de-a-ntregul pentru loviturile viclene ale mîinii părinteşti.

într-adevăr, Atreu, stăpînul ţării şi părintele lui Agamemnon, văzîndu-l pe Thyestes, tatăl meu, — şi ca s-o spun mai limpede, fratele său — că se luptă să-i smulgă puterea, l-a izgonit şi din cetate şi din casă.

întors din nou la frate să-şi cerşească vatra, • Thyestes cel nefericit a fost să aibă parte de un adăpost şi nu a fost ucis ; sîngele său nu s-a vărsat în ţărîna strămoşilor săi.

în schimb, părintele certat cu zeii al acestui om, Atreu, gazdă mai mult prevenitoare decît iubitoare, prefăcîndu-se că ţine să petreacă în deplină voioşie o zi de jertfe hăcuite, i-a pregătit lui tata un ospăţ din carnea copiilor săi. \

A frînt picioarele şfmîinile cu rîndurile lor de degete ; ba, mai mult.............a şezut la masă.

Thyestes, apucînd bucăţile de nerecunoscut, înfulecă îndată din hrana blestemată, după cum se vede, pentru întregul neam.

Pe urmă, dîndu-şi seama, prea tîrziu, de nelegiuirea săvîrşită, scoate un urlet, cade şi varsă cărnurile sfîrtecate.

El cheamă să coboare peste Pelopizi o soartă neîndurătoare, răstoarnă masa cu piciorul şi spune, blestemînd :

„Aşa să piară toată stirpea lui Pleisthenes !" ! Iată de ce ţi-e dat să-l vezi pe Agamemnon doborît.

Eu am urzit omorul, în numele dreptăţii.

Fiind al treisprezecelea născut din bietul meu părinte, am plecat în exil împreună cu el, încă pe cînd eram în scutece un prunc plăpând.

Dar am crescut, şi Dike m-a călăuzit în ţară şi pe duşman am izbutit să îl lovesc, fără să trec de pragul porţii sale, legînd cu grijă toate ochiurile uneltirii prin care s-a pierdut.

Acum însăşi moartea mi s-ar părea frumoasă, văzîndu-l în năvodul împletit de Dike.

CORIFEUL

(mîhnit, apoi din ce în ce mai întărîtat:)

Egist, eu nu cinstesc neruşinarea ucigaşului.

Ne-ai întărit că pe acest erou l-ai omorît cu bună-ştiinţă, că singur tu ai pus la cale crima vrednică de jpilă.

Aflã de la mine, capul tău nu va scăpa, să ştii, de dreapta răzbunare, de pietrele şi de blestemele poporului^
EGIST
Prea tare ridici glasul, tu care stai în rîndul vîslaşilor cel mai de jos !
Cine dă porunci pe navă ? Oare nu omul de pe punte ?
Deşi eşti vîrstnic te vei lămuri cît e de greu să mai înveţi ceva la bătrîneţe, cînd s-ar cuveni să dovedeşti înţelepciune.
Dar lanţurile grele şi chinurile foamei sunt vraci fără pereche, în stare să-i înveţe chiar şi pe bătrîni.
Nu vrei să vezi ceea ce-ţi este dat să vezi ?
Nu cîrti-mpotriva boldului, c-o să te usture !
CORIFEUL
Eşti o muiere ! Ai rămas acasă, pîndind să se \ întoarcă luptătorii din război !
Ai pîngărit culcuşul unui bărbat de seamă, ai pus la cale moartea maimarelui oştirii.
EGIST
Iată din nou cuvinte ce vor face să ţîşnească lacrimi !
Rostirea ta e prea departe de a lui Orfeu [119] : acela stăpînea întreaga fire cu harul vocii sale, tu doar ne turburi cu orăcăieli de prunc.
Dar te vom arunca sub jug şi te vom îmblînzi cu sila.
88
89
CORIFEUL
Cum să ajungi maimare peste Argos, tu care ai pus la cale sfîrşitul acestui erou, neîndrăznind măcar să-nf ăptuieşti cu mîna ta omorul ?
EGIST
(jSra limpede că viclenia trebuia s-o toarcă o femeie. Eu, vrăjmaşul lui de-atît amar de vreme, aş fi dat de bănuit.
Acum, cu bogăţiile lui..Agamemnon^ socoţ săjx>t
Pe răzvrătit îl voi prinde la jug, să tragă din greu ; nu-l voi îndopa cu orz, ca pe-un mînzoc buiestraş.
întunericul, unit cu hămeseala cruntă, îl vor face să pară mai molcom.
CORIFEUL
De ce, întru nemernicia sufletului tău, nu l-ai lovit ■ de unul singur pe erou, de ce a trebuit să-l piardă o femeie pîngăritoarea ţării şi-a zeilor acestei ţări ?
Oare nu mai vede lumina Qreste, să vie înapoi, adus de-o soartă binevoitoare, şi să vă spulbere pe amîndoi, atotputernic ?
(Ciocnirea dintre Corul bătrînilor şi Egist şi gărzile lui devine tot mai violentă.)
EGIST
Deci astfel înţelegi să-ţi fie faptele şi vorbele. Am să-ţi arăt eu ţie, în curînd. Haideţi străjilor, avem aici de lucru !
CORIFEUL
j Haidem, cu săbiile-n mîini ! Fiţi gata cu toţii de luptă !
90
EGIST
1 Fie ! Şi eu sunt gata să mor cu sabia-n mînă ! CORIFEUL
Ai spus că eşti gata să mori ? Deci, să-mi încerc norocul!
(Corul dă să năvălească asupra lui Egist. Clitemnestra coboară între ei să-i despartă.)
CLITEMNESTRA
Opreşte-te, o, pentru mine omul cel mai drag, să nu sporim din nou aceste rele !
Prea jalnic ne-a fost secerişul de dureri !
gDestul amar am îndurat.
Să nu începi nimic, noi încă sîngerăm !
Plecaţi degrabă toţi, şi tu şi-aceşti bătrîni, fiecare în lăcaşul hărăzit de soartă, pînă nu înfăptuiţi ori pătimiţi o altă pacoste?
Am săvîrşit ceea ce trebuia să fie săvîrşit.

Ajungă-ne atîtea suferinţe şi să nu ne plîngem ; un zeu cu gheare grele ne-a sfîşiat năpraznic. Aşa vă sfătuieşte o femeie, de crede cineva că-i vrednică să fie ascultată.
EGIST
Cum, ei să mă vatăme cu limba lor neruşinată, să jignească destinul, azvîrlindu-mi asemenea vorbe, să-şi piardă într-atîta bunul simţ, încît să-şi înfrunte stăpînii ?
CORIFEUL } Niciodată argienii nu-l vor măguli pe un nemernic.
EGIST Las' c-ai să-mi încapi în mină, în zilele ce stau să vină.
91
CORIFEUL
Nu, dacă îl va îmboldi un daimon pe Oreste să se-ntoarcă.
EGIST
Se ştie : omul în exil se ospătează cu speranţe. CORIFEUL
Dă-i drumul, este vremea ta, îngraşă-te cu pîngăriri !
EGIST
Află că-ţi voi da răsplată pentru sminteala ta de-acum.
CORIFEUL
îndrăzneşte, umflă-te în pene, cocoş în preajma puicii tale !
CLITEMNESTRA
(lui Egist:)
Nu-i băga în seamă, lasă-i să latre în pustiu ! Tu şi cu mine, stăpînind acest palat, vom aşeza în bună rînduială totul.
(Intră, împreună cu Egist în palat, prin poarta regală.)